

KULTTUURIHISTORIALLISEN ALUEEN HYÖDYNTÄMINEN MATKAILUPALVELUISSA

Case Ankkapurhan alue

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun ala
Palveluliiketoiminnan koulutusohjelma
Opinnäytetyö YAMK
Kevät 2013
Jenni Tani

Lahden ammattikorkeakoulu
Palveluliiketoiminnan koulutusohjelma, ylempi AMK

TANI, JENNI:

Kulttuurihistoriallisen alueen hyödyntäminen matkailupalveluissa: Case Ankkapurhan alue

Palveluliiketoiminnan opinnäytetyö. Sivuja 69, 1 liite.

Kevät 2013

Tiivistelmä

Opinnäytetyönä toteutetun kehittämistehtävän ”Kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntäminen matkailupalveluissa: Case Ankkapurhan alue” tarkoituksena on vastata toimeksiantajana toimineen Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristön muutoksesta aiheutuneeseen haasteeseen ja kehittää lisätoimintoja Ankkapurhan alueelle.

Kehittämistehtävässä tutkitaan teoriaosuudessa kulttuurimatkailua käsitteenä sekä tutustutaan kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntämiseen vapaa-ajan liiketoiminnassa. Menetelmänä hyödynnetään benchmarkkausta innovaation lähteeksi. Kehittämistehtävässä käytetään myös ennakointia menetelmänä. Ennakoinnin tarkoituksena on antaa tietoa tulevaisuudesta ja auttaa tunnistamaan strategisia kehittämisalueita. Tehtävässä tutustutaan tulevaisuuden matkailuun vaikuttaviin megatrendeihin, joiden antamia viestejä tulevaisuudesta hyödynnetään laadittaessa asiakasprofieileja tulevaisuuden matkailijoista ja heidän tarpeistaan.

Laadittuja kohderyhmäprofieileja tulevaisuuden matkailijoista hyödynnetään Ankkapurhan alueen matkailupalvelujen suunnittelussa. Työn tuloksena syntyy kulttuurimatkailuun liittyvien palvelujen suunnittelussa hyödynnettävää tietoa kuluttajista ja heidän tarpeistaan, sekä työn toimeksiantajalle uusia palveluideoita ja innovaatioita. Työssä laaditaan kehittämis ehdotuksia miten ennakointitietoa hyödyntämällä luotujen asiakasprofieilien tarpeisiin vastataan ja saadaan siten luotua kulttuurihistorialliselle alueelle kestäviä matkailupalveluja.

Kulttuurimatkailulle on tilaus ja tarve Suomen matkailussa. Kuluttajakäytätymisen muutokset luovat uusia mahdollisuuksia kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntämiselle matkailupalveluissa.

Asiasanat: kulttuurimatkailu, kulttuurihistorialliset matkailukohteet, megatrendit, toimintaympäristön muutos.

Lahti University of Applied Science
Master's degree programme in Hospitality Management

TANI, JENNI:

Exploitation of culturohistorical area in development of tourism: case Ankkapurha area.

Master Thesis in Hospitality Management. 69 pages, 1 appendix

Abstract

The aim of this Master's thesis is to reinforce client's (Youth Centre Anjala) functions while Youth Centre Anjala is threatened by a change of operational environment. The aim on this thesis is to reinforce the client's economical sustainability by developing new, responsible services for the culturohistorical area of Ankkapurha for the use of tourism.

The concept of culture travelling is studied in this thesis among the use of culturohistorical areas in tourism. Benchmarking is used to innovate new ways for exploitation of culturohistorical areas. The method of anticipating is also used in the purpose of getting information about future tourists and consumers. The purpose of anticipation is to identify the strategic development. In thesis future megatrends of tourism are used as future signals helping to create profiles of future tourists.

Created customer profiles are exploited in creating new tourism services for the area of Ankkapurha. Anticipation gives information about customers' needs. As a result of this development study the client got proposal suggestions about how to develop services to the culturohistorical area of Ankkapurha. These suggestions aim to strengthen the client's economical sustainability.

There is a need to develop culture travelling in Finland. The changes in the needs of consumers create new opportunities for exploitation of culturohistorical areas in the use of tourism.

Key words: culture travel, culturohistorical areas, megatrends, operational environment.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Toimeksiantajan esittely; Nuorisokeskus Anjala	4
1.2	Kulttuurihistoriallisen Ankkapurhan alueen esittely	5
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS JA TULEVAISUUDEN ENNAKOINTI	10
2.1	Tulevaisuuteen vaikuttaminen	11
2.2	Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristön muutoksen kuvaus	13
2.3	Toimintaympäristön muutoksesta sysäys uusiin toimintoihin	15
2.4	Suotuisa maailmankuva eli toivottu visio	17
3	KULTTUURIMATKAILU VAPAA-AJAN AKTIVITEETTINA	19
3.1	Kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntäminen matkailun vetovoimakohteina	22
3.2	Kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntämisen tarkastelu benchmarking-menetelmää hyödyntäen	24
3.2.1	Jamtli – Historiamaa	26
3.2.2	Malmgård – Tuotteita kartanon mailta	28
3.2.3	Seilin saari – Sairaalasaaren historiasta elämyksiä vain sivistyville ryhmille	29
4	MATKAILUN LIITTYVÄT KEHITYSNÄKYMÄT MEGATRENDIEN VALOSSA TARKASTELTUNA	32
4.1	Ympäristötietoisuuden lisääntyminen	32
4.2	Asiakasryhmien pirstaloituminen	33
4.3	Internetin merkityksen kasvu	36
5	ANKKAPURHAN ALUEEN KEHITTÄMINEN VASTAAMAAN VAPAA-AJAN ASIAKKAIDEN TARPEITA	38
5.1	Kohderyhmien määrittely	39
5.1.1	Kulttuurinnälkäiset modernit humanistit	39
5.1.2	Eläkeläispariskunta Onni ja Hilma päiväajelulla	41
5.1.3	Heimoutuneet naiset hyvinvointia hakemassa	42
5.1.4	Virkistyvät perheet	44
5.2	Ankkapurhan matkailu- ja vapaa-ajan palvelujen vastuullinen kehittäminen	45
5.2.1	Anjalan kartano	47

5.2.2	Kartanon puisto ja yhteys luontoon	50
5.2.3	Makasiinikahvila	52
5.2.4	Historiakierrokset	54
5.2.5	Kulttuuritapahtumat	55
5.2.6	Hyvinvointiviikonloput	56
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	58
	LÄHTEET	64
	LIITE 1	70

1 JOHDANTO

Toimintaympäristön muutos tuo yleensä aina uhkia tai mahdollisuuksia toiminnalle. Muutoksessa pärjääminen vaatii organisaatioilta jatkuvaa uudistumiskykyä ja innovatiivisuutta. Parhaiten menestyvät ne, jotka pystyvät itse toimimaan kehityksen moottoreina. Todelliset menestystarinat syntyvätkin usein niistä, jotka kykenevät arvioimaan tulevaisuuden kehitysnäkymiä, varautumaan niihin ja toteuttamaan tavoitteitaan erilaisissa tulevaisuuden tilanteissa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 12–13.)

Tulevaisuutta kannattaa ennakoida, sillä näkemys tulevaisuudesta auttaa suuntautumaan ja valitsemaan sopivia toimintoja sekä työkaluja toimintaan (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 80). Uudenlaisilla liiketoimintamalleilla voidaan rikkoa toimialojen rajoja, luoda uudenlaisia asiakastarpeita ja ansaintamahdollisuuksia (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 13). Tässä opinnäytetyönä toteutetussa kehittämistehtävässä hyödynnetään tulevaisuuden ennakointia menetelmänä, kun halutaan selvittää mihin suuntaan toimintoja kannattaa kehittää toimintaympäristön muutoksessa.

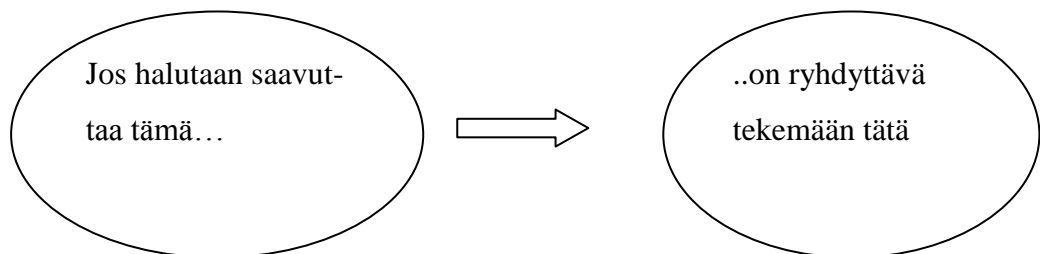
Kehittämistehtävän tarpeen taustalla on toimeksiantajan, Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristön muutos. Toimintaympäristön muutos aiheutuu Museoviraston päätöksestä luopua omistamistaan rakennuksista ja maa-alueesta Ankkapurhan alueella Kymijoen rannassa, pihapiiristä jossa Nuorisokeskus toimii. Rakennuksista luopuminen toteutetaan joko myymällä kiinteistöt yksityiselle toimijalle tai lahjoitetaan Nuorisokeskus Anjalalle.

Kehittämistehtävän laatija työskentelee Nuorisokeskus Anjalassa toiminnanjohtajana, joten työn taustalla on vahva näkemys konkreettisesta uhas- ta, jonka toimintaympäristöön tuleva muutos Nuorisokeskukselle aiheuttaa. Uhka rakennusten ja piha-alueen menettämisestä on tuonut lisämotivaatiota etsiä keinoja, joilla jo entisestään laajaa palvelutoimintaa voidaan laajentaa.

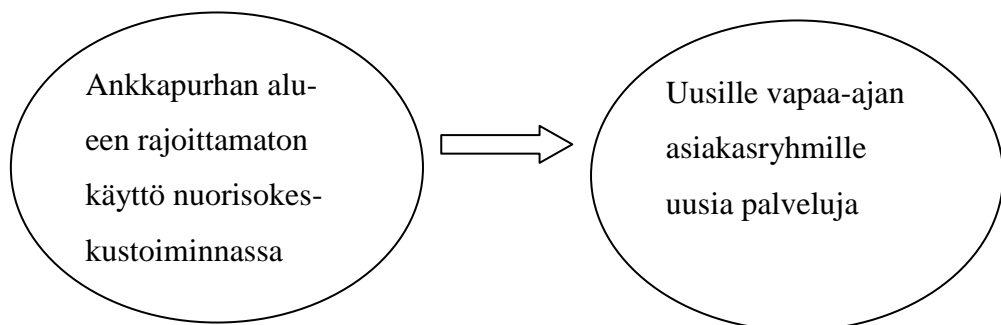
Nuorisokeskus Anjalan asiakasryhmät ovat pääosin matkailevia nuorisokoulu- ja koululaisryhmiä. Nuorisokeskus on voinut toistaiseksi hyödyntää Museoviraston alueita ja kohteita toiminnassaan. Olennainen osa keskuksen omaleimaisuudesta tulee alueen historiasta ja kauniista kartanomiljööstä. Koska pihapiiriin mahdollisesti tuleva uusi toiminta rajoittaa Nuorisokeskuksen toimintaa, on tarpeen etsiä vaihtoehtoja ottaa alue lahjoitukseksi vastaan ja siten keskuksen haltuun.

Nuorisokeskus Anjala käy muutoksen myötä läpi suuren prosessin. Prosessi on kehittämistehtävää tehdessä vaiheessa, jossa Kouvolan kaupunki on päättänyt perustaa Ankkapurhan kulttuurisäätiön nuorisokeskustoimintaa ja kiinteistöjä hallinnoimaan. Jotta kulttuurisäätiö pystyy suoriutumaan velvoitteistaan kiinteistöjen ja toiminnan taloudellisen kestävyuden osalta, on kehitettävä lisätoimintoja ja etsittävä uusia asiakasryhmiä.

Kehittämistehtävän tavoite on yksinkertaistetusti kuvattuna:

Kuvio 1. *Suotuisan maailmankuvan toteuttava polku* (Kamppinen, Malaska & Kuusi 2002, 29).

Kuvio 2. *Nuorisokeskukselle suotuisan maailmankuvan toteuttava polku.*

Kuviolla pyritään selventämään todellisuutta, joka Nuorisokeskuksella on tällä hetkellä. On tehtävä valintoja, joilla päästä toivottuun maailman kuvaan. Toivotun maailmankuvan ollessa Ankkapurhan alueen rajoittamaton käyttö ja hyödyntäminen nuorisokeskustoiminnassa, on löydettävä keinoja joilla mahdollistetaan suotuisa tulevaisuus. Uusia asiakasryhmiä ja uusia palveluja tarvitaan mahdollistamaan suotuisa maailmankuva. Pääkysymys kehittämistehtävän taustalla onkin: **”Miten kulttuurihistoriallista aluetta voidaan hyödyntää lisätulojen hankinnassa?”**.

Uudet vapaa-ajan palvelutoiminnot mahdollistavat Nuorisokeskukselle resursseja ottaa toimintaympäristön muutos haltuunsa ja siten muokata itselleen suotuisa tulevaisuus. Kehittämistehtävässä pyritään kehittämään potentiaalisille vapaa-ajan kuluttajaryhmille palveluja organisaation vastuullisuus huomioiden. Vapaa-ajan asiakkaista huomio kohdentuu ennen kaikkea matkailijoihin, sillä myös lähialueella asuvat vapaa-ajan viettäjät voidaan luokitella matkailijoihin heidän tullessaan osallisiksi Ankkapurhan alueen kulttuurihistoriallista kohdetta hyödyntävistä palveluista.

Kehittämistehtävässä tutustutaan tietoperustassa kulttuurimatkailuun käsitteenä sekä kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntämiseen matkailusektorilla. Uusien innovaatioiden kehittämiseksi ja toimivien käytänteiden hyödyntämiseksi on tarpeen tarkastella olemassa olevaa palvelutarjontaa kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntämisessä vapaa-ajan palveluissa. Tehtävässä hyödynnetään benchmarking-menetelmää, kun halutaan tutustua toimiviin käytäntöihin esimerkkeinä kulttuurihistoriallisen alueen hyödyntämisessä vapaa-ajan liiketoiminnassa.

Tulevaisuuden ennakointi liittyy usein haluun menestyä markkinoilla ja sen yksi tärkeimmistä tehtävistä on luoda valmiuksia selviytyä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 81). Ennakoinnin tehtävänä on tarkastella matkailualan tulevaisuutta kuluttajanäkökulmasta ja pyrkiä tunnistamaan kehittämisalueita, joista voidaan saada taloudellista hyötyä. Megatrendejä tutkimalla pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin: **”Millaisia ovat tulevaisuuden vapaa-ajan kuluttajat?”** sekä tälle luontaisena jatkokysymykse-

nä: ”*Millaiset palvelut kiinnostavat vapaa-ajan kuluttajia lähitulevaisuudessa?*”.

Kehittämistehtävän tarkoituksena on tulevaisuuden ennakoitietoa sekä olemassa olevasta palvelutarjonnasta omaksumalla kehittää uusia palvelutoimintoja kulttuurihistorialliselle alueelle Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristöön ja siten vaikuttaa halutun maailmankuvan toteutumiseen.

1.1 Toimeksiantajan esittely; Nuorisokeskus Anjala

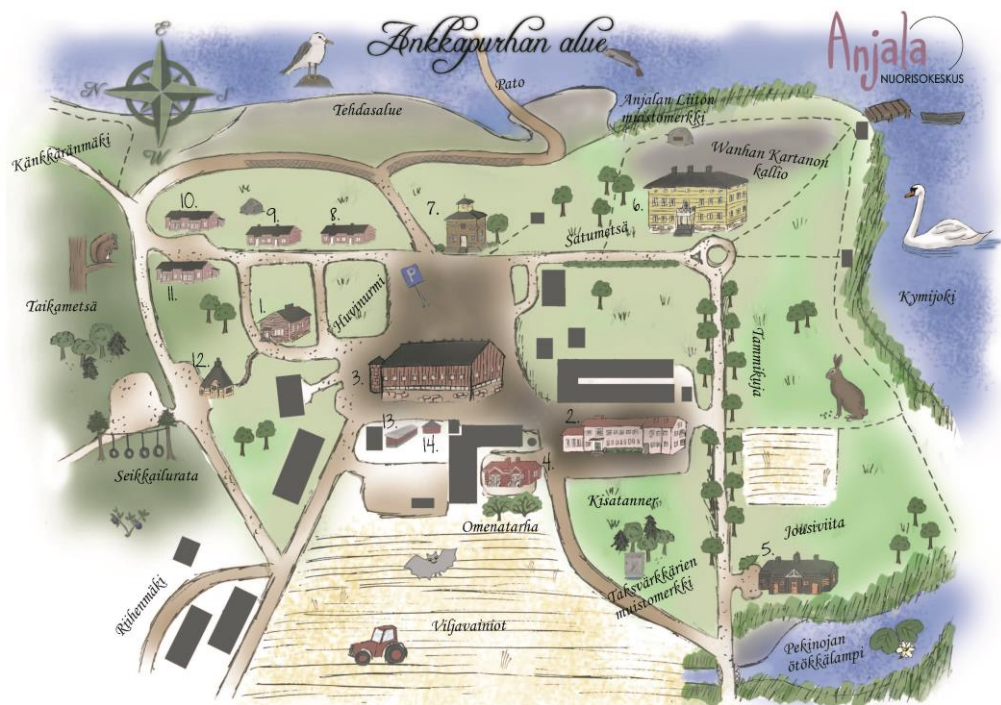
Nuorisokeskus Anjala on osa valtakunnallista nuorisokeskusten verkostoa. Nuorisokeskusten tehtävästä säädetään Nuorisolaissa. Suomessa on kymmenen nuorisolain mukaista valtakunnallista nuorisokeskusta. Lain ja asetuksen mukaisesti nuorisokeskusten tulee palvella ensisijaisesti alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä nuorisotoimintaa, leiri- ja luontokoulutoimintaa sekä nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista edistävää toimintaa. Keskuksia tuetaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien toiminta- ja investointiavustuksien kautta veikkausvoittovaroista. Saatua tuki ohjataan nuorten hyödyksi keskuksissa laadukkaiden palveluiden ja tuettujen hintojen kautta. Valtakunnallisista nuorisokeskuksista viisi kuuluu osana kuntaorganisaatioon (itsenäinen tulosityksikkö, ta-seyksikkö tai kunnallinen liikelaitos), neljä on osakeyhtiöitä ja yksi toimii säätiömuotoisena. (Karjalainen 2011, 3; Suomen Nuorisokeskukset ry 2013.)

Perustehtävänsä toteuttamiseksi Nuorisokeskus Anjalalla on majoituspalvelut (100 vuodepaikkaa soluasunnoissa), ruokapalvelut sekä laajat ja monipuoliset ohjelmapalvelut. Ohjelmapalveluissa hyödynnetään nuorisotyön menetelmiä, kuten seikkailukasvatusta, ympäristökasvatusta sekä draamaa. Ankkapurhan alueelle vahvan omaleimaisuuden tuo 1800-luvun kartanokulttuurille ominaiset puistoistutukset sekä rakennuskanta. Miljöön omaleimaisuudesta ja sijainnista johtuen ohjelmatarjontaa värittävät histo-

ria ja draama sekä oman painopisteensä tuovat Kymijoella tapahtuvat ohjelmat. (Nuorisokeskus Anjala 2013.)

Nuorisokeskus Anjalan asiakkaista suurin osa on pääkaupunkiseudulta tulevia leirikoululaisia. Perusopetuksen luokat keräävät vapaaehtoistoiminnalla varoja leirikouluun ala-asteen ajan ja tulevat 2-5 päiväksi koulun ulkopuoliseen oppimisympäristöön parantamaan yhteishenkeä ja sosiaalisia taitoja sekä kokemaan elämyksiä. Toiseksi suurin asiakasryhmä ovat venäläiset lasten ja nuorten kielileirit. Lisäksi keskuksen asiakkaina on mm. rippileirejä, kolmannen sektorin järjestämiä vapaa-ajan leirejä ja päiväretkiä. Monipuolinen keskus palvelee myös aikuisasiakkaita kokous- ja juhlapalveluilla. (Nuorisokeskus Anjala 2013.)

1.2 Kulttuurihistoriallisen Ankkapurhan alueen esittely

Kuva 1: Ankkapurhan alue (Nuorisokeskus Anjala 2009).

Ankkapurhan kosken rannalla on ollut kivikautinen asuinpaikka jo kampa-
keraamisella ajalla noin 4500 vuotta e.a.a.. Myöhemmistä vaiheista merkit-
tävimpiä lienee kruununkalastamon perustaminen; 1550 – luvulla perustet-
tiin koskeen kuninkaan kalastamo, josta kalastettiin lohta ja siikaa.

(Schultz 2004, 20–22.)

Kymijoki toimi rajajokena Ruotsin ja Venäjän välillä vuosina 1743–1809.
Anjalan kartano ja Kymijoen länsiranta sijaitsivat Ruotsin puolella. Kustaan
sodan aikana (1788–1790) Anjalan kartanolla oli merkittävä rooli, sillä so-
dan alussa tapahtui pienimuotoinen upseerikapina, ns. Anjalan Liitto. Up-
seerien tekemä Anjalan liittokirja on perimätiedon mukaan allekirjoitettu
eräässä Anjalan kartanon rakennuksista. Anjalan vanha kartano paloi
1789 venäläisten sotilaiden aiheuttamassa tulipalossa. (Talvi 1966, 3.)

Anjalan kartano sijaitsee Kymijoen rannalla, Ankkapurhan alueella Anjalan
kylässä. Kartano on rakennettu 1790-luvun lopussa tai 1800-luvun alussa
alkuperäisen kartanon tuhouduttua Kustaan sodassa. (Museovirasto
2009.) Anjalan kartano syntyi, kun liivinmaalainen aatelismies Henrik Wre-
de pelasti Ruotsin kuningas Kaarle IX:n Kirkholman taistelussa 1605. Ku-
ningas lahjoitti Wreden leskelle Gertrud von Ungernille laajoja maa-alueita
Elimäeltä ja Anjalasta vuonna 1608. Ensimmäinen Anjalan kartano raken-
nettiin noin vuonna 1628 ja siitä muodostui Wrede-suvun pääkartano.
(Museovirasto 2009.)

Kartanoa hallinnut Wrede-suku on tunnettu myös humanitäärisistä harras-
tuksistaan. Tunnetuin lienee Mathilda Wrede, joka omisti elämänsä vanki-
en auttamiseen. Alueellisesti tunnetuimpia tekoja oli Rabbe Gotlieb Wre-
den toteuttama äitinsä viimeinen tahto; hän perusti erään Suomen ensim-
mäisistä kansakouluista vuonna 1803, Regina-koulun, sekä sen yhteyteen
kansankirjaston, joka tiettävästi on maan ensimmäisiä. (Niinisalo 1978,4.)

Anjalan kartano ostettiin valtion omistukseen vuonna 1842, jolloin se lah-
joitettiin kenraalikuvernööri Menshikoville. Valtiolle se palautui jälleen
1907, jolloin sen maat palstoitettiin ja jaettiin. Kartano vuokrattiin ja sen

arvokas irtaimisto myytiin. Museona kartano aloitti toimintansa vuonna 1957. (Niinisalo 1978, 4.)

Rakennus kunnostettiin ja entisöitiin 1950-luvulla huonokuntoisesta ja ränsistyneestä kesäaikaiseen käyttöön tarkoitetuksi museorakennukseksi. Kartano sisustettiin herraskartanotyylisiin kustavilais-, biedermeier- ja empire-tyylisiin huonekaluihin. Joukossa on lahjoituksena Wrede-suvulta saatuja esineitä ja huonekaluja, jotka kuuluvat alkuperäiseen kartanon kalustukseen. Yksi huoneista on sisustettu Mathilda Wredelle kuuluvien huonekalujen ja esineiden kanssa. Samoin kartanossa on omistettu huone Rabbe Gotlieb Wreden perustamalle Regina-koululle ja sen yhteydessä olleelle Suomen ensimmäiselle kansankirjastolle. (Niinisalo 1978, 4-12.)

Kuva 2: Anjalan kartano (Nuorisokeskus Anjala 2012).

Kuva 3: Ankkapurhan koski (Nuorisokeskus Anjala 2012).

Kuva 4: Makasiinikahvila (Nuorisokeskus Anjala 2011).

Anjalan kartanon kiinteistöihin liittyy myös vanha kivinen viljamakasiini, jossa on vuosien ajan ollut kesäkahvilatoimintaa sekä vuotuinen Artpurhataidenäyttely. Kivimakasiinin vieressä on entinen museonhoitajan asunto sekä museoviraston toimisto 1800-luvulta peräisin olevassa hyväkuntoisessa hirsirakennuksessa. (Flink 2012, 10-13.)

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS JA TULEVAISUUDEN ENNAKOINTI

Toimintaympäristö käsittää kaikki ne organisaation ulkopuoliset tekijät, jotka vaikuttavat organisaation toimintaan. Toimintaympäristö sisältää kaikki menestyksen ja selviytymisen avaimet. Toimintaympäristö muodostuu monesta eri tasosta, kuten esimerkiksi taloudellinen, kulttuurinen ja poliittinen taso. Yleensä kaikki toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat yrityksen toimintaan jollakin tapaa. (Johnson & Scholes 2005)

Toimintaympäristön uloin kerros on makro-ympäristö, joka sisältää poliittisen, taloudellisen, sosiaalisen, teknologisen ympäristön, vallitsevan lainsäädännön ja ympäristö- sekä luontoarvot. Tämän kerroksen mahdollisia muutoksia on tärkeää seurata ja ennakoida koska niihin on reagoitava ja mahdollisesti skenaarioiden toteutuessa muokattava strategiaa. (Johnson & Scholes 2005.)

Seuraava toimintaympäristön kerroksista on ala tai sektori, jolla toimitaan. Tässä kerroksessa ovat siis sekä asiakkaat, kilpailijat, yhteistyökumppanit että mahdolliset kilpailijat, alalle pyrkivät toimijat. Sisäisen toimintaympäristön kerroksista on mikroympäristö, jonka koostavat organisaation sisäinen kulttuuri, henkilöstö ja tila, jossa toimitaan. Usein mikroympäristöön pystyy eniten vaikuttamaan johtamisella, mutta se on altis myös ulkoa tuleville uhkatekijöille ja siihen vaikuttavat myös makroympäristön muutoksesta heijastuvat signaalit. (Johnson & Scholes 2005.)

Muutokset toimintaympäristön eri kerroksissa voivat vaikuttaa eri tavoin organisaation toimintaan. Muutokset uloimmalla kehällä ovat niitä, joihin on sopeuduttava ja sopeutettava toimintaa esimerkiksi muuttuvaa lainsäädäntöä vastaamaan. Toisaalta riittävän varhaisella ennakkoinnilla ja vaikuttamalla riittävän merkittäviin aktoreihin, kuten lainsäätäjät tai eu-direktiivien laatijat, voidaan myös toimintaympäristön uloimman kehän muuttujiin vaikuttaa. (Kuusi & Kamppinen 2002, 143)

Toimintaympäristön muutokset ovat yleisin toiminnan kehittämisen kannustin. Ongelmien ratkaisemisen ohella tulee kyetä riskien sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien ennakointiin. Ympäröivän maailman muutokset edellyttävät toiminnan strategisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Maailma muuttuu nopeasti ja muutokset voivat olla nopeita ja yllättäviäkin. Muuttuvassa maailmassa tarvitaan ennakointitietoa muutoksista ja niiden vaikutuksista. (Heinonen 2009,5.)

2.1 Tulevaisuuteen vaikuttaminen

Tulevaisuuteen voi vaikuttaa, kun sitä osaa ennakoida ja ennakointitiedon valossa tehdä oikeita ratkaisuja halutun tulevaisuuskuvan toteuttamiseksi (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 81). Tulevaisuuden ennakointi antaa vastauksia ja ennakoivaa näkemystä siitä, mihin ollaan menossa (Heinonen 2009, 5).

Tulevaisuuden ennakoinnissa korostuu kokonaisvaltainen toimintaympäristön muutoksen tunnistaminen, tarkkailu ja tulkinta. Ennakointityö tuo kilpailuetua niille organisaatioille, jotka osaavat hyödyntää ennakointia strategiatyössään ja oman toimintansa kehittämisessä. Ennakoinnin avulla saa tietoa tulevista kehityssuunnista ja useammista vaihtoehdoista. Tulevaisuuden ennakointi soveltuu hyvin innovaatioiden etsimiseen ja tavoitteiluun sekä auttaa valmentautumaan tulevaisuuteen. (Heinonen 2009, 5-6.)

Tulevaisuuden ennakointia tarvitaan kaikilla elämänalueilla, joissa päätökset ja toiminta voivat vaikuttaa asioiden kulkuun. Ennakointitiedon valossa tehtävät päätökset vaikuttavat tulevaisuudenkuvaan ja siihen mahdolliseen maailmaan, jota tavoitellaan. (Kamppinen, Malaska & Kuusi 2002, 26–28.)

Kehittämistehtävässä ennakointitietoa tarvitaan uusien palveluinnovaatioiden luomiseen suotuisan tulevaisuuskuvan toteuttamiseksi. Kehittämisteh-

tävä on osa kauhuskenaarion toteutumista ehkäisevää strategiaa. Uhkakuvat ja kauhuskenaariot ovat merkittäviä sellaisia tulevaisuuspolkuja, joiden ei haluta toteutuvan. Uhkakuvien toteutumisen ehkäisyyn pyritään vaikuttamaan toiminnalla ja päätöksenteolla, joiden oletetaan estävän skenaarion toteutuminen. Samalla tavalla toivotun skenaarion, toteutettavissa olevan mahdollisen maailman toteutumiseen pyritään vaikuttamaan päätöksenteolla ja strategisella toiminnalla. (Kamppinen, Malaska & Kuusi 2002, 31–32.)

Nykyhetken piirteiden avulla voidaan jäljittää ennakoivasti heikkoja signaaleja tulevaisuudesta. Heikkojen signaalien lisäksi tutkijoita kiinnostavat sellaiset nykyhetken piirteet, joiden voidaan uskoa jatkuvan jollakin tunnetulla tavalla, eli trendit. Heikkoja signaaleja ja trendejä tulkitsemalla voidaan ennustaa esimerkiksi kuluttajakäyttäytymistä tulevaisuudessa. Tätä ennakoitua tietoa voidaan hyödyntää strategisesti palvelutarjontaa ja konseptia kehitettäessä ja siten saavuttaa kilpailuetua toimintaympäristössä. (Kamppinen, Malaska & Kuusi 2002, 32.) Kehittämistehtävässä megatrendejä hyödynnetään kohderyhmien profiloinnissa ja ennakointitietoa voidaan siten hyödyntää kohderyhmille suunnattavien palvelujen suunnittelussa.

Ennakointitietona hyödynnettävät megatrendit kuvaavat tulevaisuutta muokkaavia voimia, joihin auktorit voivat vain rajoitetusti, tai eivät lainkaan, vaikuttaa. Tunnistettujen megatrendien kuvaamissa muutosvoimissa voi kuitenkin luovia. Heikot signaalit ennakoivat eteen tulevia yllätyksiä, joihin varautumalla muutoksen voi kääntää menestystekijäksi. Murrosaikana muutosten ennakointi on varautumisen kannalta erityisen tärkeää. (Kuusi & Kamppinen 2002, 142.)

Ennakoinnin merkitys tulevaisuuden suunnittelussa on suurta ja auttaa varautumaan mahdollisiin muutoksiin. Skenaarioilla voidaan kartoittaa erilaisia mahdollisuuksia tulevaisuudesta. Toimintastrategioilla voidaan pyrkiä ohjautumaan kohti tavoitetta. Ajautuminen ei-toivottuun skenaarioon on usein vältettävissä, jos siihen osataan ajoissa varautua taitavasti luovien

megatrendien puitteissa ja yhteistoiminnalla asiaan vaikuttavien aktoreiden kesken. (Kuusi & Kamppinen 2002, 142–143.)

2.2 Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristön muutoksen kuvaus

Ankkapurhan alueella sijaitsevan Nuorisokeskus Anjalan pihapiirissä toimivat Kouvolan seudun ammattiopiston Luonnonvara-alan toimipiste ja Museovirasto. Museovirasto sulki vuonna 2010 kesämuseona toimineen kartanon ja alkuvuodesta 2012 ilmoitti joko myyvänsä kohteen tai lahjoittavansa sen Kouvolan kaupungille (Soikkeli 2012, 1).

Anjalan kartanon puiston kautta on Nuorisokeskuksella ainut kulkuyhteys Kymijoen rantaan. Suositut melontaretket alkavat kartanon rannasta. Nuorisokeskus hyödyntää kartanon puistoa ja piha-aluetta historiallisissa alueopastuksissaan sekä mm. roolipeleissä. (Nuorisokeskus Anjala 2013.)

Mikäli kartano alueineen päätyisi myyntiin, on syytä olettaa, että alueelle tulisi ulkopuolisia toimijoita omine intresseineen, jotka voivat olla ristiriitaisia nuorisokeskustoiminnan ja sen arvojen kanssa. Lisäksi Nuorisokeskus menettäisi jokiyhteyden, samoin kuin merkittävän osan pihapiiristä. Pelkästään jokiyhteyden menetys aiheuttaisi Nuorisokeskukselle asiakastulojen menetyksiä. Toimintaympäristön sisimmän kerroksen muutos asettaa siis olennaisen uhkan keskuksen toiminnalle.

Toimintaympäristön uloimmassa kerroksessa vaikuttavat nuorisopoliittiset päätökset valtion taholta. Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta-avustukset jaetaan veikkausvoittovaroista, joten suuria uhkia tulevaisuudessa ei ole näkyvissä. Tasavallan presidentin virkaanastujaispuheessa painottama nuorten syrjäytymisen ehkäisyn tarpeellisuus tuo myös varmuutta nuorisokeskusten tulevaisuudennäkymille (Niinistö 2012).

Toimintaympäristöä analysoimalla voi todeta, että ainut uhka Nuorisokeskus Anjalan toiminnan vakauden kannalta tulee toimintaympäristön sisäkerroksen, oman pihapiirin hallinnan muutoksen myötä. Tämä toimintaympäristön muutoksen tuoma uhka tulee pystyä torjumaan.

Toimintaympäristön muutoksesta aiheutuva uhka on mahdollista torjua ottamalla Museoviraston hallinnastaan poistamat rakennukset ja maa-alueet osaksi keskuksen toimintaa. Museovirasto etsii kiinnostuneita, tarkoitukseen soveltuvia tahoja jatkamaan kulttuuriperintökohteiden toimintaa, joten muutokseen on mahdollista vaikuttaa. Kouvolan kaupunki on jo vuonna 2010 ilmoittanut, ettei ole halukas vastuulleen Museoviraston kiinteistöjä ottamaan. Nuorisokeskus Anjala on Kouvolan kaupungin itsenäinen taseyksikkö, jolla on oma vakaa talous ja siten mahdollisuus irrottautua kaupunkikonsernista. (Lamminmäki 2012.)

Museoviraston kanssa käydyissä neuvotteluissa on tullut ilmi, että Museovirastolla olisi halukkuutta lahjoittaa Anjalan kartano talousrakennuksineen ja maa-alueineen Nuorisokeskus Anjalan käyttöön (Kostet 2012). Toimintaympäristön muutoksesta aiheutuva uhka on mahdollista torjua ottamalla Museoviraston hallinnastaan poistamat rakennukset ja maa-alueet osaksi Nuorisokeskuksen toimintaa. Jotta tämä olisi taloudellisesti kestävä ja toimintaympäristön muut elementit pysyisivät hallinnassa, on syytä kehittää lisätoimintoja kulttuurihistorialliselle alueelle. Lisätoimintojen kehittämisessä tulee huomioida kulttuurisen kestävyuden näkökulma, sillä Museoviraston ei voida olettaa lahjoittavan omaisuuttaan sen kulttuurihistoriallista arvoa epäkunnioittavaan toimintaan. Toisaalta kulttuuriperintö kuuluu kaikille ja siten on vastattava palveluilla ihmisten tarpeeseen päästä tutustumaan kohteeseen.

Jotta muutos voidaan kääntää uhkasta mahdollisuudeksi, on keskuksen hallintomallia muutettava. Tämä prosessi on alkanut vuonna 2012 ja rajataan tämän kehittämistehtävän ulkopuolelle. Tässä tehtävässä keskitytään Ankkapurhan alueen palvelutoimintoja ja niiden myötä tulopohjaa ja talout-

ta kestäväksi, jotta toimintaympäristön muutos voidaan kääntää mahdollisuudeksi.

2.3 Toimintaympäristön muutoksesta sysäys uusiin toimintoihin

Väistämätön fakta on, että Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristö muuttuu tavalla tai toisella. Suotuisa tulevaisuuskuva on sellainen, jossa Ankkapurhan alueen kulttuurihistoriallisesti arvokas osa liitetään Nuorisokeskukseen. Jotta suotuisaan tulevaisuudenkuvaan päästään, on mietittävä uusia palvelumuotoja uusille asiakasryhmille. Ankkapurhan alueen kehittymisen kannalta on suotuisaa, että kehittymisestä vastaa yksi toimija, jolla on yhteistyökumppaneita paikallisissa kulttuurin toimijoissa sekä kolmannen sektorin yhdistyksissä ja seuroissa. Alueen yhdistäminen voi olla sysäys paikalliskulttuurin uudelle nousulle ja eri toimijoiden yhdistymiselle.

Yhteiskuntavastuu nousee erittäin olennaisena tekijänä toiminnan kehittämiseksi. Yhteiskuntavastuun neljä kestävyyslementtiä: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen vastuu ovat jatkuvan tarkastelun alla julkista rahoitusta ja ohjausta saavalla toimijalla.

Liiketoimintasuunnitelman tulee olla kulttuurisesti kestävällä pohjalla kartanon historiallisen arvon vuoksi. Ympäristöystävälliset arvot ja lähimatkailun kehittäminen vahvistavat ekologista kestävyyttä, lisäpalveluja tarvitaan taloudellisen kestävyuden vahvistamiseksi. Yleishyödyllisen toimijan status ja arvot ylläpitävät sosiaalista kestävyyttä, joten kestävä matkailun haasteeseen ja ihmisten arvokaipuuseen Nuorisokeskus Anjala pystyy suotuisasti muuttuvassa toimintaympäristössä vastaamaan.

Vuodesta 2000 Ankkapurhassa toiminut Nuorisokeskus on ottanut aktiivisen historiaperinnön sanansaattajan roolin. Keskuksen ohjelmatarjonnassa on eri aikakausien historiaa osallistavasti esille tuovia ohjelmia, kuten roolipelejä. Aiemmin tapahtumien aktiivista kehittämistä ovat rajoittaneet useat eri toimijat alueella, mutta Nuorisokeskus Anjalan ottaessa haltuun-

sa Anjalan kartanon alueineen avautuu uusia mahdollisuuksia Ankkapurhan alueen kehittämiseen.

Uudet haasteet talouden hallinnassa pakottavat miettimään uusia ja innovatiivisia tapoja hyödyntää Nuorisokeskuksen osaamista ja kulttuurihistoriallisia puitteita. Nuorisokeskuksen ydinosaaamista on ryhmätyötaitojen kehittäminen ja elämysten tuottaminen turvallisesti. Kulttuurihistoriallista miljöötä voi hyödyntää keskuksen toiminnoissa luontevasti, mutta on syytä miettiä, mitä lisäasiakkuuksia ja lisäarvoa kartano puistoineen ja talousrakennuksineen voisi keskukselle tuoda.

Talusrakennuksista helpoin kohde miettiä lisäarvon tuottoa on Makasiinikahvila. Makasiinikahvila on Etelä-Kouvolassa perinteikäs kesäkahvila. Kahvilan kulta-aikaa oli aika ennen Nuorisokeskusta, jolloin kahvilassa sallittiin anniskelu oikeudet. Kahvilassa pistäytyttiin usein koko perheen voimin pyöräillen tai lenkkeillen. Nuorisokeskuksen perustamisen myötä anniskelu oikeudet evättiin oppilaitosympäristössä, ja kahvila oli usean vuoden ajan lähes yksinomaan taideharrastajien pistäytymiskohteena nuorisokeskuksessa vierailevien lapsiryhmien ohella. Tuotevalikoima kaventui suppeaksi makeismyymäläksi. Viime vuodet kahvila on ollut ulkopuolisen yrittäjän koskenlaskuretkien lähtöpaikkana ja kahvilassa on ollut C-oikeudet. Edellisenä kesänä yrittäjä yritti anniskelu oikeuksien avulla virittelä 2000-luvun alkupuolen kesäterassikulttuuria huonoin menestyksin, sillä sateinen kesä piti asiakkaat lämpimämmissä tiloissa. Anniskelu oikeudet eivät nuorisokeskustoimintaan ja ammattioppilaitoksen pihapiiriin sovellu, joten anniskelu oikeuksin ei toimintaa voida kehittää. Huomionarvoista onkin pohtia, millaisia vastuullisempia vaihtoehtoja tuotevalikoimaan löytyy vapaa-ajan asiakkaiden tarpeita palvelemaan.

Historiasta kumpuavien tarinoiden kerronta leirikouluryhmille ja tarinoista tuotteistetut draamalliset ohjelmat ovat nuorisokeskuksen ydinosaaamista. Tämä osaaminen ja tarinankerronta draamalla höystettynä tulee tuotteistaa myös muiden asiakasryhmien käyttöön. Tulee löytää kustannustehokkaita vaihtoehtoja palvella myös yksittäisiä kulttuurimatkoilijoita.

Alueella olevat majoitustilat on suunniteltu ryhmille pienimmänkin huoneiston ollessa 8:lle suunniteltu. Majoitustilat ovat kevät-, kesä- ja syksyaikaan pääosin varattuja vuoden aikajanalla. Viikonloput ovat pääsääntöisesti vapaita keväällä ja syksyllä, talvella on tilaa viikollakin. Mahdollisuudet palvelulla olemassa olevalla kapasiteetilla kulttuurinnälkäisiä matkailijoita ovat rajalliset ja mahdollisiin ajankohtiin on saatava luotua kysyntää palvelutarjonnalla.

Uusien toimintojen suunnittelemiseksi tarvitaan tietoa kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntämismahdollisuuksista. Jotta ei jäätäisi kehityksestä jälkeen heti alussa, toimintojen innovointiin otetaan mukaan tulevaisuuden ennakointi. jotta suotuisaan maailmankuvaan eli toivottuun visioon päästään, tulee tuntea kenttä, jolla toimitaan sekä asiakkaat, joille palveluja tarjotaan.

2.4 Suotuisa maailmankuva eli toivottu visio

Visio on yrityksen tahtotilan kuvaus. Ihanteellinen visio on yhdessä laadittu ja yhteisesti jaettu näkemys siitä, millainen organisaatio voisi olla (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 133). Nuorisokeskus Anjalan visiona on toimiva, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti tunnettu dynaaminen Nuorisokeskus, joka hyödyntää innovatiivisesti kulttuurihistoriallista Ankkapurhan aluetta kulttuurikasvatuksen ohella matkailupalveluissaan, joilla se hankkii lisätuloja toimintansa vakauttamiseen. (Liite 1.)

Ankkapurhan alueen kulttuuriin olennaisesti kuuluva historiallinen perintö on kaikkien saavutettavilla. Perintöä jaetaan sekä nuorisoryhmille että vapaa-ajan asiakasryhmille toiminnallisissa ohjelmissa sekä rakennettua ympäristöä hyödyntäen. Toisaalta kulttuuria kehitetään edelleen jatkuvasti yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Paikalliset taidejärjestöt ja seurat ovatkin löytäneet näyttelyfoorumien taiteelleen Ankkapurhasta ja osallista-

vat myös asiakasryhmiä työpajoihin ja yhteisötaiteen tekemiseen. Mittavia yleisötapahtumia järjestetään etenkin kesäaikaan. (Liite 1)

Vision toteuttamiseksi tarvitaan ennakointitietoa strategian laatimiseksi. Toisaalta kulttuurimatkailun toimiala tulee tuntea ja muilta toimijoilta kerätä tietoa sekä kokemuksia hyvistä esimerkeistä hyödyntää kulttuurihistoriallista aluetta.

3 KULTTUURIMATKAILU VAPAA-AJAN AKTIVITEETTINA

Vapaa-aika on ihmisen vapaata aikaa, jonka tulisi vapauttaa ihmiset väsymyksestä, arkielämän rutiineista ja jossa voimme toteuttaa itseämme. Yksilöllinen vapaa-ajan kokeminen tuo vapauden ja yksilöllisyyden tunteen. (Kurki 2008, 38.) Vapaa-ajan neljä suurta aktiviteettia ovat kulttuuri, viihde, urheilu ja matkailu. Jokaiseen niistä liittyy monia tekijöitä, kuten osallistuminen, yhteisöllisyys, juhliminen, leikki, vapaaehtoisuus, onnellisuus, kyky kehittyä. (Kurki 2008, 62–63.)

Vapaa-ajallaan ihmiset haluavat irtautua arjesta ja kokea elämyksiä. Elämysten merkitystä on korostettu vapaa-ajan toiminnoissa paljon. Elämyksen voidaan sanoa olevan merkittävä, muistettava ja positiivinen kokemus. Kokija määrittää itse oman elämyskokemuksensa, sitä ei voida käsikirjoittaa. Elämyksen tuottamiseen vaikuttavia osatekijöitä ovat yksilöllisyys, aitous, tarina, moniaistisuus, kontrasti, vuorovaikutus ja yhteisöllisyyden tunne. (Tarssanen & Kylänen 2009, 8-11.)

Vapaa-ajan aktiviteeteista neljän suurimman joukossa ovat kulttuuri ja matkailu. Toisaalta matkailuun liittyy aina kulttuurien kohtaaminen ja matkustettaessa ollaan tekemisissä paikallisen kulttuurin kanssa. Matkailu voi myös luoda uudenlaista kulttuuria alueelle tai muokata olemassa olevaa kulttuuria. Varsinaisesti kulttuurimatkailu on Suomessa ollut luontomatkaillen varjossa, sillä Suomen matkailulliset vetovoimatekijät ovat perinteisesti olleet luontoon liittyviä. Tulevaisuuden kasvavista kansainvälisistä matkailijavirroista osansa Suomi voi saada lisäämällä vahvuuksiinsa taidetta ja kulttuuria sekä suomalaista elämäntapaa ja paikallisuutta. Samalla myös kotimaanmatkailu vahvistuu. (Lehtonen 2011, 246–247.)

Suomen kulttuurimatkaillen määrittely on laaja. Kulttuurimatkaillen matkailutuotteet ja – palvelut tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja hyödyntäen sekä paikallisille että alueen ulkopuolisille ihmisille. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuuksia tutustua kulttuuriin

voimavaroihin, oppia niistä tai osallistua niihin. Tällä vahvistetaan ihmisten identiteetin rakentumista, sekä oman että muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta. Kulttuurimatkailu ammentaa voimavaroja kaikesta ihmisen aikaansaamasta ja muokkaamasta, kuten historia, kulttuurimaisemat, rakennettu ympäristö, arkeologiset kohteet, museot, esittävä taide, visuaalinen taide, tapahtumat, käsityö, kieli, maut, perinteet, tavat, arvot, aatteet, elämäntyyli, uskonto, luonteenpiirteet sekä saavutukset tieteessä, taiteessa, teknologiassa ja elinkeinoissa.” (Matkailun edistämiskeskus 2009, 5-6.)

Tulkintana voinee todeta matkailuun liittyvän aina kulttuuria ja sen luovan kulttuuria. Historia, taide ja kulttuuri kertovat kehityksestä ja paikallisista oloista. Rakennettu ympäristö luo matkailijalle viestin kulttuurista. Matkailun kannalta keskeisiä kohteita ovatkin historialliset rakennukset, kuten kirkot ja julkiset rakennukset. Kulttuurimatkailua voi jäsentää siten, että matkan kohteena voivat olla historialliset kohteet, arkkitehtuurikohteet, taidenäyttelyt ja konsertit tai niiden tapahtumapaikat, erilaiset tapahtumat, elämispuiستot ja hyvinvointipalvelut. (Syrjänen 2011, 68.)

Matkailu on merkittävässä roolissa eri kulttuurien kohtaamisessa sekä eri kansojen välisen ymmärryksen laajentamisessa. Matkailijan mieli on yleensä kokemuksille avoin, mutta jokainen matkailija toisaalta toivoo yksilöllistä kohtelua. Kokemus arvostamisesta ja henkilökohtaisesta kohtelusta auttaa kohtaamaan toisen ihmisen ja hänen tarinansa. (Kurki 2008, 167.)

Suomen matkailustrategiassa tuodaan esiin myös matkailun merkitys taloudellisten edellytysten luojana mahdollistaen suomalaisen kulttuurin elinvoiman säilymisen yhä kansainvälistyvämmässä maailmassa. Suomi tulee erikoistumaan maalle ominaisiin matkailupalveluihin. Merkittävään asemaan matkailun kehittämisessä nousee suomalaisen kulttuurin sisällyttäminen matkailupalvelukokonaisuuksiin. Strategian toteuttamiseksi kaivataan enemmän sisältöjä matkailuun suomalaisesta kulttuurista. (Vesterinen 2010, 1-12.) Perinteisistä suomalaisista tapahtumista ja muista kulttuuri-ilmiöistä jalostetaan jatkossa kansainvälisiä tapahtumakävijöitä hou-

kuttavia elämyskokonaisuuksia suomalaisen kulttuurin identiteettiä menettämättä. Suomen maakuvan kohentajina ja kiinnostavuuden lisääjinä hyödynnetään tulevaisuudessa eri alojen kulttuuriosajia, kuten muusikoita, kuvataiteilijoita, kuvanveistäjiä, muotoilijoita, teatteri- ja elokuva-alan osajia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 40.)

Matkailun edistämiskeskus MEK on käynnistänyt kulttuurimatkailun katto-ohjelman Culture Finlandin tammikuussa 2011. Ohjelman rakentamistyökaluna käytettiin kulttuurimatkailun nykytilakartoitusta, joka tehtiin vuonna 2010. Kartoituksen mukaan Suomella on edellytyksiä kohottaa profiiliaan kulttuurimatkailussa. Kulttuurimatkailun kehittämisen kannalta on olennaista kehittää matkailutuotteita erityisesti yksittäismatkailijoille. Kartoituksessa todetaan tarpeelliseksi myös luoda uusia yhteistyömuotoja ja innovatiivisia tapoja kehittää ja luoda kulttuurimatkailutuotteita. Kulttuurimatkailutuotteiden kannalta olennaista on ostamisen helppous, autenttisuus, kestävyys ja laadukas eri kulttuurin osa-alueiden ja luonnon yhdistäminen. Kartoituksessa kannustetaan tuotteistamaan kulttuurin näkyväksi, aistittavaksi, tunnettavaksi ja koettavaksi. Erityisesti kehoitetaan panostamaan suomalaista elämäntapaa ja maaseudun kulttuuria esille nostavien tuotteiden ja kokonaisuuksien laatimiseen. (Vesterinen 2010, 1-12.)

Suomi mielletään perinteisesti luontomatkailukohteena. Suomella on kuitenkin hyvät mahdollisuudet nostaa profiiliaan myös kulttuurimatkailukohteena. Kulttuuri voi luoda kehyksen ja toimintaympäristön matkailulle. Kulttuuri- ja matkailutoimijoiden yhteistyötä tulee tiivistää ja lisätä. Tällä hetkellä matkailutuotteita etenkin yksittäismatkailijoille on tarjolla vähän ja niitä tulee kehittää lisää. Uusia innovatiivisia kulttuurimatkailutuotteita kaivataan markkinoille. Tuotteiden tulee olla autenttisia, kestäviä ja laadukkaita eri kulttuurin osa-alueita ja luontoa yhdistäviä. Tuotteiden saavutettavuuteen tulee panostaa kannattavien jakelukanavien ja ostamisen helppouden varmistamiseksi. Kulttuuri tulee tuotteistaa näkyväksi, koettavaksi, aistittavaksi ja tunnettavaksi. (Vesterinen 2010, 1.)

3.1 Kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntäminen matkailun vetovoimakohteina

Kulttuurihistoriallisia kohteita on Suomessa perinteisesti hyödynnetty nähtävyyksinä ja siten matkailun vetovoimakohteina. Suomi onkin tuhannen museon maa. Koko maan kattavasti museot havainnollistavat suomalaista kulttuuria, työntekoa ja ihmisten elinoloja. (Huovinen 2003, 6-7.)

Kulttuuriperintö käsitteenä sisältää sekä luonnon- että rakennettua ympäristöä. Käsitteen sisään mahtuu maisemia, kohteita, kokoelmia, menneitä ja nykyisiä kulttuurisia käytänteitä. Perintö on olennainen osa elämää muodostaen ytimen identiteeteille. Kulttuuriperintö on korvaamaton kehityksen perusta. (Lehtimäki 2013, 2-8.) Kulttuuriperintö ja kulttuurimaisemat mielletään usein erillisinä kohteina. Tästä johtuen kulttuurimatkailu saateetaan yhä ymmärtää vierailuina tietyissä kulttuurikohteissa tai tapahtumissa. Suomessa onkin paljon hyödyntämättömiä kulttuurimatkailun tuotteistamisen mahdollisuuksia. (Lehtimäki 2013, 2-5.)

Kulttuurista ja historiasta kertovat museoiden lisäksi monet kulttuuriympäristökohteet, joihin on viime vuosina pyritty kiinnittämään huomiota. Museovirasto on inventoinut kulttuuriympäristökohteita ja pyrkinyt tiedottamaan niistä ymmärtäen myös matkailun merkityksen vallitsevien asenteiden muokkaajana. Kohteita ei kuitenkaan sen suuremmin ole kehitetty toiminnallistaen, vaan edelleen kohteiden arvo nähdään lähinnä nähtävyyksien mielessä. (Metsäranta 2010, 9-13.)

Museot ovat vetonauloja, jotka innostavat matkailijoita. Myös erityiskohteiden avaaminen ja vaihtuvat näyttelyt kiinnostavat kuluttajia. Museo-käsite on moniulotteinen. Yksinkertaistettuna museo on instituutio joka esittelee historiallisia elementtejä ihmiskunnan menneisyydestä sen tutkimista varten. Museolla on myös tärkeä kasvatuksellinen tehtävä auttaen ihmisiä vuorovaikutukseen historiamme kanssa. Viime vuosikymmenien aikana museot ovatkin muuttaneet toimintatapaansa passiivisista vierailukohteista aktiivisen oppimisen paikoiksi. Museotyöntekijöidenkin toimenkuva on mo-

nipuolistunut aiemmasta aarteiston vartijan tehtävästä informaation antajaksi. Joissakin museoissa on palkattu näyttelijöitä oppaiksi. Museoissa voidaan järjestää monenlaista muutakin kuin perinteisiä museokierroksia, kuten esim. työpajoja, ohjelmaesityksiä, kauppoja ja ravintoloita jotka lisäävät viihtymistä. (Kurki 2008, 168–172.)

Oleellista tämän päivän matkailun vetovoimaisuuden kannalta on matkailijoiden ja vapaa-ajan viettäjiä innostaminen. Innostamisen prosessi on toiminnan, toiminnan reflektion ja sen pohjalta nousevan toiminnan vuorovaikutusta. Tietoisen innostamisen onnistumiseksi tulee tutkia innostamisen kohteena olevaa todellisuutta ja analysoida kohderyhmien tarpeita, arvoja ja motiiveja sekä resursseja, tilanteita ja yhteistyömahdollisuuksia. Tutkimuksen jälkeen hahmotetaan visio matkailijaryhmän onnistuneesta kokemuksesta. Seuraavaksi on tarpeen arvioida kriittisesti todellisuus, kohottaa ja vahvistaa ryhmän tietoisuuden tasoa ja pyrkiä ryhmäyttämään osallistujajoukko. (Kurki 2008, 168–172.)

Matkailijoiden sosiokulttuurisessa innostamisessa aktiviteetit voidaan jakaa kolmeen kategoriaan; viihdyttävät, urheilulliset ja kulttuuriset. Viihdyttävät aktiviteetit ovat ns. jäänmurttajia ja tunnelman luoja, yleisesti pelejä ja leikkejä. Urheilulliset aktiviteetit voidaan toteuttaa myös kohteen ulkopuolella paikkakunnan tarjonnan mukaan. Kulttuurisiin aktiviteetteihin kuuluvat kahdenlaiset toiminnot; aktiivisesti toteutettavat, kuten työpajat sekä mietiskelyyn kannustavat toiminnot. Mietiskelyyn kannustavia ovat mm. katsojan roolissa nautittavat esitykset, jotka eivät vaadi osallistujalta aktiivisuutta. (Kurki 2008, 189–198.)

Matkailijoille esiteltävän kohteen historialliseen ja kulttuuriseen merkitykseen sisältyvät ympäröivä maisema, luonnonympäristö ja maantieteellinen kokonaisuus. Tämä tulee huomioida myös kohteen esittelyssä. Esittelyyn on syytä liittää myös aineetonta kulttuuriperintöä ja antaa yleisölle mahdollisuus osallistua. Kulttuurihistoriallisissa kohteissa tulee pyrkiä osallistamaan vierailijat, ottaa heidät mukaan tarinaan staattisen näyttelyn seuraajan roolista. Tarinat kannattaa luoda eloon. (Lehtimäki 2013, 3-5.)

Aineettoman kulttuuriperinnön sisällyttämiseksi matkailutarjontaan on syytä kiinnittää huomiota. Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan alueelle tai kansalle ominaisia rituaaleja ja juhlatilaisuuksia, musiikkia ja esittäviä taiteita, suullista perintöä, käsityöläisperinnettä ja ruokaperinteitä. Aineettoman kulttuuriperinnön ilmaukset ovat juuri niitä aitoja elementtejä, joiden avulla matkailija voi kiinnittyä paikalliskulttuuriin ja ne tekevät kulttuurin helpommin lähestyttäväksi myös paikallisille ihmisille. (Lehtimäki 2013, 3-4.)

Paikallisyhteisön vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriperinnön vaalimiseen ja hyödyntämiseen tulee tukea. Kulttuuriperintö kuuluu paikallisille ihmisille ja voi vahvistaa heidän identiteettiään. (Lehtimäki 2013, 8-10.)

Kestävän kulttuurimatkailun kehittämisessä avainasia on jakaa matkailutulot reilusti kulttuurin kehittämiseen, perinnön tukemiseen ja vahvistamiseen. Paikallisten taiteilijoiden työllistäminen on yksi tapa verkostoitumisen ohella toteuttaa kestävän matkailun periaatteita. (Lehtimäki 2013, 5.)

Kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntämisestä matkailukäytössä on varsin vähän hyödynnettävää kirjoitettua tietoa olemassa, joten tutustumalla kolmeen erilaiseen kohteeseen haetaan työhön näkökulmia erilaisiin mahdollisuuksiin hyödyntämällä benchmarkingia menetelmänä.

3.2 Kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntämisen tarkastelu benchmarking-menetelmää hyödyntäen

Kehittämistehtävässä hyödynnetään benchmarkingia menetelmänä halutessa selvittää, miten kulttuurihistoriallisia kohteita hyödynnetään 2010-luvulla ja millaisia hyviä käytänteitä voidaan Ankkapurhan alueen kehittämisessä hyödyntää.

Benchmarking-menetelmän tarkoituksena on kerryttää tietoa muiden toimialalla toimivien prosesseista. Se ei ole jäljittelyä, vaan benchmarkingin tarkoituksena on ruokkia tekijänsä luovuutta ja kohentaa inspiraatiota. Benchmarking eli vertaisarviointi tarkoittaa oman toiminnan vertaamista toisten toimintaan pyrkien omaksumaan toimialan parhaita käytäntöjä. (Karlöf, Lundgren & Froment 2003, 10–13.)

Benchmarkingin perustana on kiinnostus toisten toimintatapoihin ja menestymiseen. Menetelmän avulla tutkitaan alallaan menestyvää organisaatiota, pyritään ymmärtämään menestyksen syitä. Benchmarkingin avulla pyritään oppimaan hyväksi havaittuja tapoja toimia ja hyödyntämään niitä omassa toiminnassa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 163.)

Menetelmän avulla pyritään kuvaamaan mahdollisuuksia hyödyntää kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita vapaa-ajan liiketoiminnassa. Kohteiksi valikoitui kolme erilaista kulttuurihistoriallisen arvon omaavaa matkailukohdetta, koska kaikissa on Ankkapurhan alueen ja nuorisokeskustöiminnan kehittämisen kannalta kiinnostavia elementtejä. Kaikissa kohteissa on toimiva konseptinsa, josta voidaan oppia laadittaessa kehityssuunnitelmaa Ankkapurhan alueelle. Kehittämistä vaativat osa-alueet, joista halutaan oppia, ovat eri tapoja hyödyntää kulttuurihistoriallista kohdetta. Ensimmäisessä kohteessa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti kulttuurihistoriallisen kohteen hyödyntämistä matkailupalveluissa, erityisesti kiinnostaa tapa toiminnallistaa historia innostamalla matkailijoita.

Toisessa kohteessa kiinnostaa tarinan tuotteistaminen lähiruokatuotannon profiloinnissa ja lisäarvon tuottamiseksi. Kolmannessa kohteessa kiinnostaa majoitustilojen alkeellisuus ja rajoitettu käyttö. Nuorisokeskus Anjalan majoitustilat ovat soluasuntoja rivitaloissa, jotka soveltuvat huonosti yksittäisille matkailijoille.

Kaikista kohteista taustaksi kuvataan historia. Koska kaikki kohteet ovat toimintamalliltaan ja kohderyhmiltään sekä kokoluokaltaan erilaisia, kuva-

taan kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntäminen palvelujen tuottamisessa siten, kuin se kussakin paikassa on huomionarvoista suhteutettuna siihen tietoon, jota kehittämistehtävässä kiinnostaa hyödyntää.

Benchmarkingin tavoitteena on kuvata kohteen tapa hyödyntää kulttuurihistoriallista perintöään vapaa-ajan kuluttajien palvelemisessa uusien innovaatioiden lähteeksi. Huomio asetetaan ydinpalveluun, jolla kohde palvelee valitsemaansa kohderyhmää.

3.2.1 Jamtli – Historiamaa

Jamtli sijaitsee Östersundissa Pohjois-Ruotsissa. Kohteeseen tutustumisen on tehty kohteessa vierailleen Kirsi Salin haastattelun sekä kohteen www-sivujen ja esitteiden avulla.

Jamtli toimii säätiöpohjaisena. Jamtlin toiminta on alkanut jo 1886, kun Jämtlannin läänin muinaismuistoyhdistys perustettiin. Noin 20 vuotta myöhemmin perustetun käsityöläisyhdistyksen kanssa yhteistyössä alettiin perustaa museota Östersundiin. Alueelle on siirretty 1900-luvun alussa kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ulkoilmamuseon perustaksi. Visiona oli perustaa elinvoimainen ympäristö paikalliskulttuurin ja kansallidentiteetin vaalimiseksi. Tätä tarkoitusta tukemaan onkin alusta asti järjestetty mm. käsityö- ja kansantanssikursseja ja kansanmusiikkifestivaaleja ja muita suuria tapahtumia. Museossa on alusta asti ollut esillä taidenäyttelyitä sekä arkeologisia löydöksiä ja muinaisia tekstiilejä. Jo varhaisessa vaiheessa Jamtlissa on ollut kesäaikaista toimintaa lapsille. (Jamtli 2013.)

1970-luvulla alkoi muutoksen aikakausi Jamtlissa. Todettiin, ettei museotoiminta kokoelmineen ja kesätapahtumat enää riittäisi, vaan aktiiviseen oppimiseen ja kokemuksiin tulisi panostaa enemmän. Kotiseutumuseo muuttuikin Historiamaksi, jossa sai tutustua eri aikakausien elinympäristöihin. Jamtlin kulttuuriperinnön vaalimista on ihmisten elinolojen ja paikal-

lisen kulttuurin kuvaaminen eri aikakausina. Kuvaus on osallistavaa ja toiminnallista. (Jamtli 2013.)

Tällä hetkellä Jamtli on avoinna ympärivuotisesti. Jatkuvien roolipelien historiamaa on kuitenkin avoinna vain kesäisin. Jamtliin on rakennettu autenttisia elinympäristöjä ja yhteiskunnan kuvauksia eri aikakausilta. Alueella on mm. 1785-vuoden maatila, jonka päivittäisiin töihin voivat osallistua sekä lapset että aikuiset. Samoin yhteiskuntakuvaus löytyy 1895-luvun kaupunkielämästä ja sota-ajan vaikutuksia kuvaava 1942-tyyliin toimiva maatila. Eräs mielenkiintoinen ulottuvuus roolipelaamisessa ja yhteiskuntakuvauksessa on 1970-luku, joka kuvaa Ruotsissa tapahtunutta yhteiskunnan murrosta, jolloin rakennettiin rivitalolähiöitä kiivaasti ja maaseutu autioitui. (Jamtli 2013.)

Roolipeleihin on palkattu lukuisia näyttelijöitä sesonkiajaksi. Vuoden 1975 pelissä naapureina asuvat hippiperhe ja konservatiivinen ruotsalaisperhe rinnakkain. Roolipelin fokuksessa ovat arvot ja kasvatuseritykset, tapahtumien kulun määrää yleisö. (Sali 2013.)

Useiden hehtaarien laajuiselle alueelle ja aikamatkalle pääsee kesäaikaan yhdellä pääsymaksulla, joka on vuonna 2013 aikuisilta 240 kruunua ja lapsilta 25 kruunua. Talvella palvelevat museot ja näyttelyt pääsymaksua (60kruunua aikuisilta ja lapset 20kr, alle 12-vuotiaat maksutta) vastaan. Myös ulkoilma-alue, puisto on vapaasti käytettävissä talvella, mutta silloin alueella ei ole toimintaa. Kesäaikaan historiamaassa toimii eräänlainen ”lapsiparkki”, jonne vanhemmat voivat tuoda etukäteisvarauksella lapsen päiväksi maatilan töihin. (Jamtli 2013.)

Alueella on myös kahviloita ja ravintola, kauppa sekä hostelli. Säätiöllä on myös sosiaalista toimintaa. Jamtliissa on oma esikoulu sekä teemana muutenkin elinikäinen oppiminen. Eräs uusista suuntauksista on nuorten sosiaalinen vahvistaminen työn avulla. (Jamtli 2013.)

Jamtlissa järjestetään edelleen paljon tapahtumia ja vaihtuvia näyttelyjä. Tapahtumista suurimpia lienevät joulumarkkinat ja festivaalit. Kotiseutumuseosta alkanut toiminta on levinnyt miljoonaluokan toiminnaksi ja säätiölle on perustettu mm. tytäryhtiöitä huolehtimaan matkailupalveluista. (Sali 2013.)

Jamtlin vapaa-ajan palvelukäyttäjistä pääkohderyhmän voidaan kohteeseen tutustumisen perusteella olettaa olevan lapsiperheet. Lapsiperheille on tuoteistettu kulttuurikasvatuksellisia elementtejä koettavaksi ja osallistavaksi viihteeksi. Historia on tuoteistettu toiminnallistaen, huvipuiston kanssa kilpailevaksi kulttuurinähtävyydeksi.

3.2.2 Malmgård – Tuotteita kartanon mailta

Malmgårdin kartano valikoitui benchmarkkauskohteeksi sen lähiruokatuotannon vuoksi. Malmgårdin kartano sijaitsee Loviisassa, Koskenkylänjoen varrella, n. 80 kilometrin etäisyydellä Anjalasta. Kohteen benchmarkkaus perustuu pääosin www-sivujen antamaan informaatioon sekä henkilökohtaisen asiakaskäynnin huomioihin kohteessa syksyllä 2012.

Malmgård on erikoistunut luonnonmukaiseen viljelyyn ja luomutuotteiden jalostamiseen. Kartanolla harjoitetaan myös matkailijoiden käyttöön tarkoitettuja palveluja, kuten opastettuja kierroksia kartanossa. (Malmgård 2013.)

Malmgårdin kartanon historia alkaa jo 1600-luvulta, jolloin kuningas Kaarle IX läänitti alueen virolaiselle sotaleskelle nimeltä Catharina Hess von Wichdorff tämän puolison kaaduttua sodassa. Leski avioitui myöhemmin Ernst Creutzin kanssa, jolloin läänitys siirtyi Creutzille. Kartano on edelleen suvun omistuksessa. Alkuperäinen kartano oli tyypiltään herraskartanotyylinen. 1880-luvulla kartanon silloinen isäntä rakennutti linnamaisen kartanon. Nykyisin kartanolla on peltopinta-alaa käytössään 500 hehtaaria ja

luonnonmukainen viljely on sen päätoimiala matkailun, metsätalouden ja oluttuotannon ohella. (Malmgård 2013.)

Linnamainen pohjoisranskalaisesta renessanssista vaikutteita saanut kartano on kaksikerroksinen, tiiliverhoiltu rakennus. Kartanoa ympäröi englantilaistyylinen maisemapuisto sekä koillispuolella 1800-luvun aikainen talouspiha. Kartano ja maisemapuisto ovat yksityiskodin käytössä, mutta tilauksesta kesäaikaan ryhmät pääsevät tutustumaan kreiviperheen kotiin. Talouspiha on avoinna ympäri vuoden, siellä sijaitsevat panimo, puoti ja sepän paja. (Malmgård 2013.)

Kartanopuodissa myydään oman tilan tuotteita, kuten viljaa ja viljasta jalostettuja tuotteita, hilloja, mehuja, viinietikoita, hunajaa ja mausteita. Puodissa myydään myös oman panimon tuotteita sekä lähiseudun tuottajien tuotteita. Panimolla on mahdollisuus järjestää ryhmille tilauksesta maisteluiltoja. (Malmgård 2013.)

Kartanopuoti on viehättävä entinen kartanon kivikellarityylinen talousrakennus. Se huokuu maalaisromantiikka samaan tapaan kuin Ankkapurhassa oleva Makasiinikahvilakin. Kiinnostavaa Malmgårdissa ei niinkään ole kehittämistehtävän kannalta kartano tai maanviljelys, vaan puodin myyntituotteet, jotka on jalostettu oman maan antimista. Tuotevalikoimaa tarkemmin kiinnostaa kartanon historian tuotteistaminen tarinaksi etiketteihin ja nimen käyttö tuotteissa. Malmgårdin kartanon tuotteistamisessa hyödynnetään lähiruuan ja paikalliskulttuurin arvostamisen trendiä.

3.2.3 Seilin saari – Sairaalasaaren historiasta elämyksiä vain sivistyville ryhmille

Seilin saaren benchmarkkaus tehtiin kohteen www-sivujen pohjalta. Seilin saari on Turun yliopiston hallussa oleva entinen sairaalasaari, jossa nykyisin on saaristomeren tutkimuslaitos. Muu käyttö on lähinnä kurssitoimin-

taa. Saari sijaitsee Länsi-Turunmaalla noin 20 minuutin laivamatkan päässä Nauvon kirkonkylästä. Saarella sijaitseva Seilin museokirkko vuodelta 1733 on kesäaikaan avoinna yleisölle pääsymaksua vastaan. Kirkkoon saa tilauksesta ostettua myös opastuspalveluita. (Hänninen 2013.)

Seilin historia sairaalasaarena alkoi jo vuonna 1619 kuningas Kustaa Aadolfin määräyksestä etsiä Turun ulkopuolelta lepra-, mielenterveys- ja muille kroonikopotilaille soveltuva saari. Seili valikoitui sairaalan rakennuspaikaksi, koska sen sijainti Turku-Tukholma-linjalla oli sopiva ja saarella oli hautausmaaksi soveltuva hiekkaharju. (Voipio 2009.)

Pääsaaren itäpuolella oli kapean salmen erottama erillinen saari, joka nykyisin on maankohoamisen vuoksi liitoksissa pääsaareen. Tälle paikalle rakennettiin spitaalisille tarkoitettu hoitolaitos puurakennuksiin, joista on jäljellä enää vain kivijalat. Vuosina 1713–1721 rakennukset rappeutuivat olennaisesti ja potilasmäärät pienenivät, joten rakennukset jätettiin kunnostamatta. (Voipio 2009.)

Seilin rakennuskanta poikkeaa tyypillisestä saaristolaistyylistä merkittävästi ollen uusklassista kivirakennustyyliä. Rakennukset, joilla korvattiin pääsaaren puurakennukset 1850-luvulla, on piirtänyt Turun kaupunginarkkitehti P.J. Gyllich. Sairaala, joka palveli viimeiset 200 vuotta lähinnä mielisairaalanä, lakkautettiin vuonna 1962. Valtio luovutti sairaalan rakennukset ja lähialueet v. 1964 Turun Yliopistolle, joka perusti sinne saaristomeren tutkimuskeskuksen. Pääosa Seilistä ympäröivine vesialueineen kuuluu Metsähallitukselle ja kirkko Museovirastolle. (Voipio 2009.)

Seilissä sijaitsevat vuokrattavat kurssitilat sijaitsevat pääosin tutkimuslaitoksen tiloissa sekä vanhassa makasiinirakennuksessa. Saarella on majoitustilaa maksimissaan 60:lle erilaisissa asunnoissa, joista suurin osa on 1800-luvulta tai vuosisadan vaihteesta. Uusia rakennuksia (rakennettu 2003) alueella on majoituskäyttöön rakennettu kolme kaksikerroksista asuntoa. Asunnoissa majoitutaan 2-4 hengen huoneissa. (Voipio 2010.)

Saarelle ei voi majoittua yksittäismatkailijana. Majoitustiloissa majoitetaan vain ja ainoastaan ryhmiä, jotka ovat Saaristomeren tutkimuslaitoksen vieraita tai laitoksen hyväksymiä seminaarivieraita. Asiakasryhmät on jaettu eri hintaluokkiin. Saarella on vain vähän palveluja edes erityismaksusta, ruokailut ja kahvitukset järjestetään vain sovittuina aikoina. Majoittuminen on mahdollista vain täysihoidolla, lisäateriat pitää tilata etukäteen ja maksaa toimistolle. (Hänninen 2012.)

Viime vuosina saaren majoitusvuorokaudet ovat olleet kasvussa pääkohderyhmän ollessa yliopiston kurssitoiminnassa. Tästä voinee vetää johtopäätöksiä, että kurssitoiminta kasvattaa myös suosiotaan Seilin saaresta kiinnostuneiden kulttuurimatkailijoiden keskuudessa ja Turun yliopiston kurssitoiminta hyödyntää saaren kulttuurihistoriallisen arvon loistavasti sulkemalla majoitusmahdollisuudet muilta pois. Seilin vetovoimaisuuden kehittäminen voi olla osin tiedostamatontakin. (Hänninen 2013.)

4 MATKAILUN LIITTYVÄT KEHITYSNÄKYMÄT MEGATRENDIEN VALOSSA TARKASTELTUNA

Megatrendit kuvaavat tulevaisuuden kehitykseen vaikuttavia voimia (Kuusi & Kamppinen 2002, 142). Megatrendi on kehitykselle merkittävä suunta, tunnistettavissa oleva ilmiö. Megatrendi on aina laajempien ilmiöiden kokonaisuus, joka sisältää usein alailmiöitä. Megatrendien tutkimus on helppo menetelmä, jolla voidaan tutkia kohdeorganisaatioon mahdollisesti vaikuttavia muutoksia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 83.)

MEK kartoitti matkailun kehitykseen vaikuttavia megatrendejä vuonna 2006. MEK päivitti Suomen matkailustrategiaa vuonna 2010 ja totesi tuolloin, että matkailun kehitykseen vaikuttajat tekijät eivät oleellisesti ole vuoden 2006 jälkeen muuttuneet, vain kolme trendiä on vahvistunut muita voimakkaammin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 13.) Näistä kolmesta merkittävimmästä megatrendistä käsitellään seuraavissa alaluvuissa kolme matkailun kehitykseen olennaisesti vaikuttavaa megatrendiä, joiden alle on kerätty myös muita ilmiöön vaikuttavia trendejä.

4.1 Ympäristötietoisuuden lisääntyminen

Kolmesta voimakkaasti vahvistuneesta ja selkiytyneestä perustrendistä ensimmäinen on ympäristötietoisuuden lisääntyminen. Ympäristökysymykset vaikuttavatkin matkailun ja vapaa-ajan toimialaan monin tavoin. Matkailijoiden muuttuneissa asenteissa heijastuu ympäristötietoisuus, joten palveluyritysten tulee huomioida entistä paremmin ympäristöasiat toiminnassaan.

Kestävän matkailun tarve lisääntyy ekologisten vaatimusten vuoksi. Ympäristöuhat asettavat vaatimuksia kehittää ympäristövastuullisia matkailupalveluja ja matkustustapoja. Ilmastonmuutos ja raakaöljyn rajallisuus asettavat haasteita matkustamiselle. Vastuullisen matkailijan tai vapaa-ajan viettäjän tuleekin nauttia enenevässä määrin lähikohteista, joihin pääsee vaik-

kapa kävellen tai autolla lentokohteiden sijaan. Kestävän matkailun elementteihin kuuluu myös matkakohteen kulttuurisesta kestävydestä huolehtiminen ja luonnonvarojen vastuullinen kuluttaminen. (Fuad-Luke 2008, 8-22.)

Kestävän kehityksen neljä ulottuvuutta kääntävät myös perinteisiä matkailijan rooleja uusiksi. Kestävän matkailun omaksunut kuluttaja valitsee matkakohteensa läheltä paikallista kulttuuria tutustuakseen siihen ja oppiakseen siitä jotain rentoutumisensa ja elämishakuisuutensa lisäksi. Kestävä matkailija haluaa oppia paikallisesta kulttuurista jotakin mieluummin kuin riistää siitä nautintoa itselleen muuttamalla sitä keinotekoisesti. Kestävät matkailijat haluavat myös ostaa palveluja suoraan paikallisilta tuottajilta suurten operaattoreiden sijaan. (Pattullo & Minelli 2009, 1-6.)

Ympäristötietoisuuden lisääntyminen ja ilmastonmuutos pakottavat matkailupalvelujen tuottajat kehittämään palvelujaan siten, että elinkeinon harjoittaminen olisi mahdollista vielä vuonna 2050. Kestävä matkailu onkin laadukkaita elämyksiä taloudellisesti fiksun etäisyyden päässä ja resurssi- viisaasti järjestettynä. (Neuvonen 2013.)

4.2 Asiakasryhmien pirstaloituminen

Toinen vahvoista perustrendeistä on asiakasryhmien pirstaloituminen. Väestön ikääntyessä syntyy uusia asiakasryhmiä. Matkailualan tulee hallita monia erilaisia asiakasryhmiä. Etenkin väestön ikääntyminen entistä hyväkuntoisempina ja vauraampina tuo uuden vaativan ja laatutietoisien kuluttajaryhmän, joiden tarpeisiin tulee pystyä vastaamaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 14.)

Asiakasryhmien pirstaloitumiseen vaikuttavat trendit ovat väestön ikääntymisestä ja koulutustason kasvusta aiheutuvia. Muita pirstaloitumiseen vaikuttavia trendejä ovat turvallisuushakuisuus sekä arvojen nousun myötä tapahtuva kuluttajakehitys. Kehityksessä on ristiriitaisia piirteitä. Matkusta-

jat ovat kriittisiä ja usein ristiriitaisin odotuksin varustettuja. Samalla, kun elämishakuisuus kasvaa, turvallisuutta ja matkustamisen helppoutta arvostetaan. Kohteen eksoottisuus ja helppo saavutettavuus ovat yhdistelmänä hankala. (Rannisto 2012, 12–15.) Hyvinvointimatkailuun liittyviä trendejä ovat henkisyiden etsintä, digitaalinen kyllästyminen, kaipuu luontoyhteyteen sekä perhematkailu (Wellness tourism world wide 2013).

Merkittävä uusi matkailijatyyppejä Suomen matkailun kohderyhmänä ovat modernit humanistit. Modernit humanistit ovat ihmisiä, joita yhdistää kiinnostus kulttuureja ja uusia kokemuksia kohtaan. Moderni humanisti huolehtii myös maailman ja ihmiskunnan tulevaisuudesta. Tämä matkailijatyyppejä haluaa seikkailla ja etsii aitoja kokemuksia. Persoonallisuustyyppiltään moderni humanisti on avoin ja utelias. Moderni humanisti ei halua vain nähdä kulttuurinähtävyyksiä, vaan haluaa ymmärtää niiden merkitystä paikalliselle kulttuurille. Hän haluaa aktiivisesti oppia ja ymmärtää matkoiltaan. Kulttuurin kokemiseen ei riitä pelkästään museoissa käynti, vaan moderni humanisti kaipaa kulttuurikokemuksia paikallisten ihmisten ja elinympäristöjen arjessa ja käytännöissä. (Rannisto 2012, 6-7.)

Modernia humanisti on ensisijaisesti kulttuurimatkailija. Kulttuurissa ei kuitenkaan kiinnosta niinkään korkeakulttuuri, vaan paikallinen elämäntapa ja kansan kulttuuri. Historia kiinnostaa modernia humanistia siltä osin, kuin se selittää paikallista elämänmuotoa ja nivoutuu paikalliskulttuuriin ja elämäntapaan. (Rannisto 2012, 9.)

Yhdysvalloissa jo 1990-luvulla lanseerattiin käsite LOHAS-kuluttaja. (LOHAS= Lifestyles of health and sustainability, terveyden ja kestävän kehityksen elämäntavat). Lohas-kuluttajat ovat ympäristötietoisia, sosiaalisesti vastuuntuntoisia ja kiinnostuneita kuluttamaan vastuullisesti. Tämä kuluttajaryhmä on erittäin kiinnostunut etsimään ja kannattamaan yrityksiä, jotka toimivat samojen arvojen mukaisesti ja vastuullisesti. (Conscious Wave inc. 2010; Heinonen 2013.)

Turvallisuushakuisuus on yksi matkailun megatrendeistä. Matkailijan turvallisuuskäsitykseen vaikuttavat monet palveluntarjoajasta riippumattomat tekijät, kuten ulkoinen kuva kohdemaan turvallisuudesta, matkustamisen turvallisuudesta sekä myös vastaavassa toiminnassa uutisoidut tapahtumat. Terrorismi ja rikollisuuden lisääntyminen maailmalla voivat asettaa Suomelle tulevaisuudessa valtavasti mahdollisuuksia matkailun näkökulmasta, sillä Suomen imago puhtaana ja turvallisena, oikeudenmukaisena maana on valtti. Toisaalta ulkomaiden turvattomuus lisää kotimaan matkailun suosiota. (Iivari 2012, 22–37.)

Matkailun turvallisuusulottuvuuteen liittyy myös elämyshakuisuuden tuomat vaatimukset. Löytöretkeilyn edellytys on, että kohteen ympäristö koetaan turvalliseksi heittäytyä elämyksille alttiiksi. Ilmapiiriin tulee olla rento ja matkailijan tulee kokea itsensä tervetulleeksi. Modernit humanistit kiertävät matkailijoille rakennetut kohteet kaukaa etsiessään aitoja kokemuksia ja halutessaan löytöretkeillä paikallisessa kulttuurissa. Toisaalta tämä löytöretkeily vaatii turvalliseksi koetut puitteet. Turvallisuus ja rento, ystävällinen ilmapiiri ovat edellytyksiä modernin humanistin tarpeelle löytöretkeillä. (Rannisto 2012, 7.)

Väestön ikääntyminen entistä hyväkuntoisempina eläkeläisenä kasvattaa esteettömien matkailukohteiden tarvetta. Helppokulkuiset ja helpostisaavutettavat kohteet saavat kilpailuetua muihin matkailukohteisiin nähden. (Iivari 2012, 152–156.)

Ahneus kohtaa kritiikkiä ja ihmiset alkavat väsyä materialismiin ja ahneuteen. Ihmisillä alkaa olla laajempi motiivipohja kaupankäynnissä; elämyksellisyys, yhteisöllisyys, ekologisuus ja hyväntekeminen. (Keränen 2012.) Koulutus ja valvetuneisuus lisääntyvät. Tämä lisää myös matkustuskokemuksia ja elämäntyyli yksilöllistyy. Lahden seudun matkailussakin on jo vuonna 2012 kysyntää erikoisemmille kokous- ja majoituspaikoille, persoonalliset kohteet päihittävät hotellit (Forsman 2012).

Brändit alkavat kohdata kyllästymistä ja kasvattavat skeptisyyttä kuluttajissa. Ihminen toimii tunteella ja ostaa tunteella. Rakastettava brändi, love-mark kehittyi brändistä, joka saa ihmiset kuluttamaan tunnepohjaisten päätösten vuoksi. Lovemark on tunnettu asioista, jotka ovat kuluttajan arvomaailmaa vastaavia ja henkilökohtaisesti tärkeitä. (Lahtinen & Mantere 2012.)

4.3 Internetin merkityksen kasvu

Kolmas selkeä perustrendi on internetin merkityksen kasvu. Uusien asiakasryhmien lisäksi matkailupalveluiden markkinoinnin, vertailun, arvostelun ja ostamisen tavat ovat muuttuneet. Kuluttajat suunnittelevat matkojaan itsenäisemmin ja tekevät ostopäätöksiä sosiaalisesta mediasta luettujen vertaisarviointien avulla. Kuluttajat myös muokkaavat omia ryhmiään internetissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 14.)

Euroopan megatrendeistä vapaa-ajan käyttäytymiseen vaikuttava merkittävä ilmiö on uusi heimoutuminen. Massakulttuuri hajoaa ja sosiaalinen elämä perustuu pitkälti erityisryhmien ympärille. Heimot muodostuvat väliaikaisista, helposti muuntuvista ihmisten joukoista, joita yhdistää jokin elämäntapa tai tyyli, harrastus tms. kiinnostuksen kohde. Yhteiset jaetut tunteet ja kokemukset muodostavat sosiaalisen kokemuksen perustan. ”Heimot” hyödyntävät internetiä tietojen ja kokemusten vaihdossa ja siten myös markkinoivat kohteita tehokkaasti levittäen samanhenkisille kuluttajille kokemuksiaan kohteista ja palveluista. Globalisaatio ei hävitä kulttuurieroja, vaan saattaa jopa voimistaa niitä. Glokalisaatio ilmiönä voimaannuttaa alueellisia ja paikallisia kulttuureja. Pitkään jatkunut globalisaatio aiheuttaa käänteisenä ilmiönä glokalisaatiota. Paikallisten kulttuurien arvostus nostaa päätään ja omien juurien etsintä lisääntyy. (Bakas & Schweig 2006, 271.)

Aiemmat sukupolvet ovat arvostaneet kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista tärkeänä, mutta tulevat sukupolvet kohtaavat verkossa (Korvenmaa 2013).

Internetissä voi löytää etäisyyksien päästä kaltaistaan seuraa. Vaikkapa Inarissa asuva ainut ikäluokkansa nuori voi löytää harrastuskaverin Espoosta (Suomaa 2012). Tulevilla työikäisillä on kyky etsiä tietoa, jalostaa sitä sekä löytää asiantuntijoita (Korvenmaa 2013).

Palvelun kilpailutekijöinä käytettävyys ja käyttäjäkokemus ovat tärkeitä. Sosiaalinen media ja internetin yhteisöt tarjoavat mahdollisuuksia tiiviimpään vuorovaikutukseen ja keskusteluun asiakkaiden kanssa. Toisaalta internetin tehokas käyttö edesauttaa myös kestävästä ja ekologisia valintoja, jotka luovat yrityksille myös kilpailuetuja. (Tekes 2011.)

Sosiaalisen median merkitys paitsi yhteisöjen muodostumisessa, myös mainonnassa ja tiedon jakamisessa on erittäin suuri. Wikipedia on osoittanut, että vapaamuotoinen yhteistoiminta voi saavuttaa merkittäviä tuloksia. MySpace toimi pioneerinä näkyvien sosiaalisten verkostojen muodostamiselle ja mediahöystetyille kommunikaatiolle. Facebook on rohkaissut ihmisiä esiintymään ja verkottumaan henkilökohtaisesti. Facebookin tavoitteena mainoskäytössä on hyödyntää sitä tosiasiaa, että ihmiset uskovat kaveridensa suosituksia. You Tube on muokannut ihmisten mediakäyttöä merkittävästi. Linkkien lähettäminen, sisällön jakaminen ja kokemusten vaihtaminen ovat nykyisin suosittua ajankulua. (Viljakainen, Bäck & Lindqvist 2008, 39–40.)

5 ANKKAPURHAN ALUEEN KEHITTÄMINEN VASTAAMAAN VAPAA-AJAN ASIAKKAIDEN TARPEITA

Nuorisokeskus Anjalan liiketoimintasuunnitelmaa on syytä päivittää vastaamaan eri kohderyhmien tarpeisiin, jotta taloudellinen kestävyys toimintaympäristön muutoksessa voidaan taata. Nuorisokeskustoiminta on edelleen fokuksena, mutta myös muille kohderyhmille kuin kasvattajille ja kouluttajille on taloudellisen kestävyuden näkökulmasta tarpeen miettiä palveluja. Uudet, tavoiteltavat kohderyhmät syntyvät johtopäätöksinä matkailun ennakkoidusta kehityksestä ja matkailun trendien tulkinnasta. Uusia palveluja uusille asiakasryhmille suunnitellessa hyödynnetään teoriaperustassa kuvattuja kulttuurimatkailun olemassa olevia elementtejä sekä benchmarkauskohteiden hyödynnettäviä erityispiirteitä.

Ankkapurhan alueen brändäys innovatiivisena kulttuurihistoriallisena alueena, joka on yleishyödyllisen, nuorisoon panostavan yhteiskuntavastuullisen toimijan hallussa, on tärkeää kuluttajien arvomaailman kehittyessä. Historian toiminnallistaminen ja yhteistyö lähialueen tuottajien kanssa ovat tärkeitä kulttuuritekoja ja vastaavat modernin humanismin sekä Lohas-kuluttajan odotuksiin. Matkailijoiden silmissä arvojen mukaista yleishyödyllisyyttä ja siten vetovoimaa voi tuoda majoituspalvelujen rajaaminen vain nuorisokeskusasiakaskohderyhmille, kuten Seilin saarella on Turun yliopisto tehnyt.

Museoviraston lahjoituskokonaisuuden vastaanottamiseksi on perustettava oma juridinen yksikkönsä, säätiö joka vastaa kiinteistöistä ja toiminnasta. Säätiö hallinnoi nuorisokeskustoimintaa ja vastaa siitä rahoittajalle. Säätiön asiakkuudet voidaan jakaa nuorisokeskusasiakkaisiin ja vapaa-ajan asiakkaisiin. Nuorisokeskusasiakkaita on nuorisolain mukaisesti oltava 2/3 asiakkaista (Aaltonen 2009, 96).

Vapaa-ajan asiakkaiden kohderyhmien määrittely ohjaa vapaa-ajan palvelutuotantoa, joten kehittämisosuudessa esitetään säätiön toiminnan

kannalta huomioitavat kohderyhmät skenaarioina, jotka on laadittu megatrendeihin ja muihin tulevaisuussignaaleihin tutustumisen pohjalta.

5.1 Kohderyhmien määrittely

Ankkapurhan alueen ydintoiminto on nuorisokeskustoiminta ja pääkohderyhmänä lasten ja nuorten kanssa työskentelevät kasvattajat ja kouluttajat. Rahoituspohjan vakauden varmistamiseksi tarvitaan kuitenkin uusia asiakkaita. Toiminnan arvot ja yleishyödyllisyys sekä kohteen kulttuurihistoriallinen arvo asettavat vaatimuksensa sille, mihin käyttöön aluetta voidaan hyödyntää. Kohderyhmien määrittelyssäkin tulee siis huomioida vastuullisuus ja löytää tulevaisuutta ennakoiden ne kohderyhmät joille voidaan kestävän matkailun palveluja tuottaa ja joiden tarpeisiin voidaan vastata.

Kohderyhmät on johdettu tulkitsemalla olemassa olevaa ennakointitietoa, teoriaperustan trendejä ja kehityssuuntia. Megatrendeistä ja vapaa-ajan kulutukseen liittyvistä signaaleista on johdettavissa erilaisia vaihtoehtoja tulevaisuuden asiakasryhmistä, joita Ankkapurhan alueen hyödyntäminen vapaa-ajan toiminnassa voisi kiinnostaa. Profiileissa on pyritty yhdistelemään palasia useista eri kuluttajakäyttäytymiseen vaikuttavista ilmiöistä. Profiilit ovat syntyneet puhtaasti tekijän oman pään tuotoksena asioita yhdistelemällä ja niitä on testattu vain ja ainoastaan epävirallisissa kahvipöytäkeskusteluissa. Vaikka kohderyhmäprofiilien luotettavuus onkin kyseenalainen, hyödynnän niitä kehittämistehtävässä innovaation lähteenä ja apuna megatrendien jalkauttamisessa käytäntöön.

5.1.1 Kulttuurinnälkäiset modernit humanistit

Kulttuurinnälkäiset modernit humanistit ovat kiinnostuneita Anjalan kartanon historiasta ja sen eri vaiheista. Heitä kiinnostavia elementtejä ovat myös Kymijoki varhaisen asutuksen houkuttimena, Ruotsin ja Venäjän välisenä rajajokena ja myöhemmin teollisuuden synnyttäjänä.

Modernit humanistit haluavat ymmärtää historian tapahtumia ja syy-seuraussuhteita (Rannisto 2012,6). Heille tulee kertoa tarinoin kartanon perustamiseen johtaneista tapahtumista, kartanon rakennuttaneen Wredesuvun vaiheista ja humanitäärisestä työstä. Modernit humanistit ovat kiinnostuneita myös yhteiskuntaluokkien välisestä taistelusta kartanon väen ja torppareiden välillä sekä sen tapahtumista ja seurauksista.

Modernit humanistit tahtovat ymmärtää eri aikakausina tehtyjä päätöksiä, olosuhteita joissa päätöksiin on ajauduttu sekä niitä seurauksia joita päätöksistä on koitunut (Rannisto 2012, 6). Heille tulee kytkeä eri esittelykohteita aikajanelle, Wrede-suvun hautausmaa, Regina-koulu, sekä Ankkapurhan teollisuusmuseo. Teollisuusmuseon myötä syntyy käsitys nyky-yhteiskunnan synnystä ja sen tulevaisuudennäkymistä. Teollistumisella on suuri vaikutus seudun rakentumiseen, kulttuuriin ja arkkitehtuuriin, näiden näkyväksi tekemisessä on myös potentiaalia. Teollistumisen lisäksi kiinnostava mahdollisuus alueella on maatalous ja sen kehitys kuuden vuosikymmenen aikana sekä tulevaisuudennäkymät bioenergiailaitoksineen.

Kulttuurinnälkäisiä moderneja humanisteja kiinnostaa myös taide ja erilaiset tapahtumat. Makasiinikahvilassa on vuosikymmenien ajan ollut taidenäyttelytoimintaa Artpurha-nimen alla. Näyttelystä ovat vastanneet Kouvolan kaupunki ja Anjalankosken taideseura. Taidenäyttelytoimintaa kannattaa jatkaa ehdottomasti samojen toimijoiden ja näyttelynimen alla. Yhteistyö ja tulonjako paikallisten kulttuuritoimijoiden kesken ovat lisäarvoja tälle kuluttajaryhmälle. He ovat valmiita maksamaan siitä, että Anjala Eläyhdistyksen leppoisa sanaseppo kertoo paikallisia kummitustarinoita ja nuorten yöllisiä hiiviskelytarinoita Wreden hautausmaalla. He ovat kiinnostuneita osallistumaan paikallisen taideseuran näyttelyyn ja mahdollisesti ostamaan kannatussystä myyntituotteita.

Kulttuurinnälkäiset modernit humanistit ovat myös LOHAS-kulttuurin edustajia. Heitä kiinnostaa vastuullinen kuluttaminen ja terveet elämäntavat. Heille lähellä tuotettu, terveellinen ruoka paikallisine resepteineen on lisä-

arvo. He haluavat osallistua kohteessa kokijan roolissa katselijan passiivisen roolin sijaan. He nauttivat luonnossa liikkumisen mahdollisuudesta ja tavasta yhdistää historian oppiminen liikkumiseen ja aarteen etsintään.

LOHAS-kulttuurille ominainen vastuullisen kuluttamisen ideologia on otollinen myös vastuullisen toiminnan brändin muokkaamisessa rakastettavaksi ”lovemarkiksi”, johon sitoudutaan koska se edustaa omaa arvomaailmaa ja vastuullista kuluttamista. Näille vapaa-ajanasiakkaille vastuullinen toiminta on lisäarvo ja jopa kulutuspäätökseen vaikuttava tekijä, joten toiminnan taustoista tulee pystyä viestimään.

5.1.2 Eläkeläispariskunta Onni ja Hilma päiväajelulla

Väestön ikääntyminen entistä hyväkuntoisempina kasvattaa tarvetta kehittää helposti saavutettavia kohteita. Ympäristötietoisuuden lisääntymisen voidaan ennakoita kasvattavan lähikohteiden suosiota. Ahneuden kritiikki ja arvojen sekä paikalliskulttuurien kaipuu ennakoivat yleishyödyllisten toimijoiden suosion nousua.

Onni ja Hilma ovat virkeitä seniorikansalaisia. He ovat eläköityneet pitkän työuran jälkeen ja heillä on aikaa seurata maailman tapahtumia sekä jatkaa itsensä sivistämistä. He matkailevat pääosin autoillen päivän reissuja kahdestaan, lasten ja lastenlasten kanssa käydään pidemmällä matkoilla.

Ankkapurhan alueessa Onnia ja Hilmaa kiehtoo kartano ja sen hyödyntäminen nuorisotyössä. He viihtyvät puiston penkillä katsellen ympärilläkulkuvia ryhmiä ja nauttivat omasta kiireettömyydestään seuraten nuoruudenintoa ja melskettä ympärillään. Etenkin roolipelit ja draamalliset menettelmät kiinnostavat heitä sivustaseuraajina, mutta he eivät helpolla osallistu. Onni ja Hilma voisivat osallistua omalla mukavuusalueellaan olevaan vapaaehtoistoimintaan, kuten kartanon maalaus tai puistotyöt, hyötypuutarhan hoito, jos se olisi mahdollista. Kartanoonkin he haluavat tutustua mieluummin itse kuin opastetusti, jos opastusmateriaalia on tarjolla. He

nauttivat esteettömistä ja helppokulkuisista luontopoluista ja puutarhapoluista.

Onni ja Hilma eivät kuluta alueella rahaa kuin lounaaseen tai kahvilatuotteisiin. Myyntituotteita he saattavat ostaa, jos jotain hyödyllistä on tarjolla. Kotiinviemisiksi lähtee sämpyläpussi tai muita lähituottajien tuotteita, mahdollisesti käsitöitä. Pääsymaksun taidenäyttelyyn ja kartanoon he maksavat toki, mahdollisesti hyväntekeväisyys kiinnostaa.

Onni ja Hilma asuvat Etelä-Suomessa kohtuullisen ajomatkan päässä. He saattavat osallistua myös oman harrasteryhmänsä bussimatkalle Ankkapurhaan tai tulevat kahdestaankin uudelleen. Etenkin Hilma saattaa palata teemaviikonloppuna osallistuakseen kulttuuriperinnön vaalimistyöhön tai sadonkorjuuseen miniänsä tai tyttärensä kanssa. Hän saattaa myös organisoida harrastusryhmänsä vierailun kulttuuritapahtumaan tai taidenäyttelyyn.

5.1.3 Heimoutuneet naiset hyvinvointia hakemassa

Heimoutuminen on yksi Euroopan megatrendeistä. Ihmiset etsivät kaltaistaan seuraa internetistä, jonka suosio ja merkitys kasvaa jatkuvasti. Ihmiset kaipaavat yhteisöllisiä kokemuksia ja elämyksiä ja etsivät samoista asioista ja arvoista kiinnostuneita yksilöitä heimoonsa. Heimojen jäsenet suosittelevat tai kritisoivat käyttämiään palveluja aktiivisesti internetissä. (Bakas & Schweig 2006, 271.)

Heimoutuneet naiset ovat aktiivisia keski-ikää lähestyviä naisia, joiden perhe-elämän ja työn yhdisteleminen vaativat jatkuvaa organisointia ja kompromisseja. Lapset alkavat olla jo vähintään kouluikäisiä eivätkä vaadi enää jatkuvaa huolenpitoa äidiltään, joten äideillekin on alkanut avautua mahdollisuuksia huolehtia itsestään. Näitä naisia yhdistää henkisyiden ja hyvinvoinnin tavoittelu. He haluavat hypätä arjen oravanpyörästä ja etsiä itseään hyvinvointiin keskittyvillä viikonlopuilla. He ovat vastuullisia kulutta-

jia ja kiinnostuneita maapallon tilasta, mutta toisaalta ovat myös valistuneita ja laatu-tietoisia naisia, jotka kokevat olevansa hemmottelun arvoisia. Toisaalta he ovat matkustaneet paljon ja ovat oppineet myös sen, että täydellisyyden tavoittelu on turhaa, koska aina löytyy jotakin hienompaa ja kiiltävämpää.

Tämä naisryhmä on kiinnostunut sijoittamaan rahaa paitsi omaan hyvinvointiinsa, myös hyvän tekemiseen. Kun nämä kaksi voidaan yhdistää, saavutetaan hyvinvointimatkaileijoiden ryhmiä eri teemoilla säännöllisesti. Eri heimoissa naiset rohkaistuvat osallistumaan erilaisiin asioihin. Syksy-ai-kaan näitä naisia voi eri heimoissa kiinnostaa sadonkorjuu ja puutarhatyöt, sienestys ja marjastus. Naiset ovat pääosin kaupunkilaisia ja osalle met-sässä liikkuminen on harvinaista, metsän antimien hyödyntämisestä pu-humattakaan. Heitä voi kiinnostaa myös ruuanvalmistus itsepoimimastaan sadosta. Rohkeimmat heistä osallistuvat metsästys- ja kalastusteemaiselle kurssille. Talvella osallistava kiinnostava teema voivat olla käsityöt eri-tasoisina, kenties jopa yhteisötaideteoksen luominen; irtiotto joulukiireistä ja kiireetöntä jouluvalmistelua.

Naiset ovat suureksi osaksi entuudestaan toisille tuntemattomia. Heitä yh-distää kiinnostus samoihin asioihin ja he heimoutuvat tämän teeman tai asian vuoksi. Internet on heille luontainen tiedonhaun ja tutustumisen väy-lä, he kommentoivat aktiivisesti kohteita joissa ovat käyneet ja suosittele-vat palveluja toisilleen. Osalle naisista Ankkapurhan alue voi olla tuttu lap-sensa leirikoulukäynnin tai rippileirin vuoksi ja on siksi kiinnostunut aset-tumaan itse asiakkaan rooliin.

Tämä kohderyhmä tulee pyrkiä yllättämään. He etsivät turvallisia elämyk-siä. Heille tärkeää on yhteisöllinen kokemus osana omaa kokemustaan. He vaativat kunnollisen reflektoinnin, villasukat jalassa takkatulen ääressä kastuttuaan syksysateisessa metsässä. He haluavat touhuta yhdessä päi-vän ja nauttia illalla rentouttavasta hieronnasta tai saunajoogasta. Heille ei kannata myydä kauneusiltaa ja järjestää tuote-esittelyjä. Tämä ryhmä jou-tuu myyntiyritysten kohteeksi alituisesti ja on niihin kyllästynyt, vaikkakin

usein sortuukin kuluttamaan. Näille naisille tulee hienovaraisesti avata mahdollisuuksia tukea nuorisotyön ja kulttuuriperinnön hyväksi tehtävää työtä ja siten vaikuttaa heidän arvoistaan kumpuavaan tarpeeseen tehdä hyvää. Tämä hyvinvointiviikonloppuihin osallistuva kohderyhmä on potentiaalinen kuluttaja, sillä virkistyttyään itse nainen ostaa kotiinviemiseksi paikallisia tuotteita ja kenties tarpeellisia tavaroita matkamunistoksi ja lapsille tuliaisiksi.

Hyvinvointia etsivät naiset ovat myös äänitorvi maailmalle ja tärkeä tekijä uusasiakashankinnassa. Nämä naiset kuuluvat lastensa luokkatoimikuntiin ja harrasteryhmien aktiivivanhempiin. Heillä on myös työyhteisö ja he ovat aktiivisia jakamaan tietoa internetissä. He myös matkailivat perheensä kanssa autoillen. He ovat valmiita tulemaan yhä uudelleen eri heimoissa ja eri teemaisiin hyvinvointiviikonloppuun, jos heidät saadaan sitoutumaan ja alueen toimija brändättyä lovemarkiksi asti.

5.1.4 Virkistyvät perheet

Perheiden keskuudessa kotimaanmatkailu on suosittua. Etenkin huvipuistot ja muut vetovoimaiset kohteet kiehtovat kulttuurimatkailevaa lapsiperhettä. Perheen kanssa vietettävään vapaa-aikaan kohdistuu vapaa-ajan pirstaloituessa yhä kasvavia odotuksia. Toisaalta polttoaineen hinnannousu ja ympäristötietoisuus lyhentävät matkustusetäisyyksiä. Ympäristötietoisuuden jatkuvasti kasvaessa myös LOHAS-kuluttaminen yleistyy perheissä ja siten ei voi olla vaikuttamatta myös perheenä haettaviin elämyksiin ja palveluihin.

Kouvolassa lapsiperheitä houkutteleva kohde on Tykkimäen huvipuisto. Huvipuiston kävijät ovat lasten ehdoilla matkaavia päivä- tai viikonloppumatkaajia, joiden viipymää alueella voidaan pidentää tarjoamalla mielenkiintoista, sivistävää ja elämyksellistä kulttuurihistoriaan liittyvää sisältöä. Luontoon ja historiaan liittyvät turvalliset seikkailut kiehtovat lapsia, isompien lasten vanhemmat voivat ottaa aikaa itselleen ja tutustua sillä aikaa

näyttelyihin ja alueeseen. Perhettä yhdistävät löytöretket alueella voivat olla suuri elämys tälle matkailijaryhmälle.

Perhematkailijat kuluttavat rahaa ruokaan, jäätelöön ja makeisiin. Kenties jokin lapsiin vetoava matkamuisto lähtee myös mukaan, jos se on vastuullisesti tuotettu ja tuoton koetaan menevän hyödylliseen tarkoitukseen. Muutoin kulutus keskittyy ohjelmasisältöön. Perhematkailijat haluavat virkistystä ja turvallista vaihtelua ketjupaikkojen tarjontaan. He haluavat elämyksiä yksinkertaisista perusasioista, kuten ruoka ja ruokailuhetki kauniissa miljöössä. Turvallinen alue, jossa lapset uskaltaa päästää hetkeksi liikkumaan vapaasti lisää vanhempien rentoutumista ja nautintoa.

5.2 Ankkapurhan matkailu- ja vapaa-ajan palvelujen vastuullinen kehittäminen

Kulttuurihistoriallisten alueiden käyttämisestä matkailussa on työn teoriaosuudessa todennettu, että toiminnallisia kohteita, joissa vapaa-ajan viettäjä pääsee näkijän roolista toimintaan osalliseksi kokijan roolissa, on Suomessa suhteellisen vähän. Kehityssuunta on kuitenkin jo olemassa ja kulttuurimatkailusta odotetaan uutta nousua Suomen matkailulle. Toiminnallistamiseen haettiin mallia benchmarkkaus-menetelmää käyttämällä ja kohteista saatuja, innostavia malleja hyödynnetään uusien palvelumuotojen kehittämisessä edellä kuvatuille kohderyhmille.

Yhteiskuntavastuullisuus sekä nuorisokeskustoiminnan että kulttuuriperinnön vaalimisen suhteen on ensiarvoisen tärkeää. Kaiken toiminnan tulee olla kestäväällä pohjalla ja vastata siten myös kuluttajien kasvavaan kriittisyyteen ahneutta ja materialismia vastaan. Jatkuva globalisoituminen kasvattaa tarvetta tietää omat juurensa ja arvostus omaa kulttuuria kohtaan kasvaa. Matkailijat ovat kiinnostuneita paikalliskulttuureista ja haluavat omalla toiminnallaan myös tukea paikalliskulttuurin kehitystä.

Perinteisesti vastuullisen toiminnan käsitetään kattavan kolme osa-aluetta; taloudellinen, ekologinen ja sosio-kulttuurinen vastuu (Kaivo-oja & Haukioja 2002, 484). Ankkapurhan alueen kaltaisessa kulttuurihistoriallisessa ympäristössä kuitenkin on syytä jakaa kolmas ulottuvuus kahtia; sosiaaliseen ja kulttuuriseen vastuuseen.

Toiminnan vastuullisuus kannattaa hyödyntää brändin kehittämisessä lo-vemarkiksi. Lovemark, rakastettava brändi, kannustaa tunneperäisiin ostopäätöksiin ja vastaa kuluttajan arvokaipuueseen. Lovemark auttaa sitouttamaan asiakkaita paitsi tulemaan uudelleen, myös viestimään palvelusta ja toiminnasta eteenpäin ja on siten erittäin tärkeä uusasiakashankinnassa. (Lahtinen & Mantere 2012.)

Ympäristövuullisuus tulee huomioida paitsi omalla vastuullisella toiminnalla, myös viestimällä alueen arvoista ja tavoista myös asiakkaille. Nuorisokeskus Anjala on ollut pioneerien joukossa ekologisten arvojen mukaisessa palvelutuotannossa, mutta jatkossa kasvavien asiakasmäärien koko tulee suhteuttaa ympäröivän luonnon kantokykyyn. Toisaalta ympäristökasvattajan roolin merkitys kasvaa entisestään ja mahdollisuudet viestiä arvojen mukaisista toimintatavoista sekä menetelmien jakamismahdollisuudet kasvavat, jos osataan viestiä niistä oikein vierailville asiakkaille.

Taloudellinen vastuu perustettavalla säätiöllä on paitsi oman toimintansa kannattavuuden ja jatkuvuuden osalta, myös paikallisten kulttuurin toimijoiden osalta. Uusien toimintamuotojen kehittäminen onnistuu vain yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa ja tulojen jakautumisen tulee olla kestäväällä ja oikeudenmukaisella pohjalla. Toisaalta julkista rahoitusta toimintaansa saava organisaatio ei voi kilpailla yksityisen sektorin kanssa, eli vapaa-ajan asiakashinnoittelussa tulee huomioida kilpailijaperusteinen hinnoittelu.

Sosiaalista vastuuta uusien toimintamuotojen osalta toteutetaan yleis-hyödyllisellä toiminnalla. Toiminnan tuotot ohjataan nuorisolain mukaiseen oman toiminnan kehittämiseen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Sosiaalis-

ta vastuuta on myös uusien työpaikkojen luominen ja työssäoppimis- sekä tukityöllistämispaiikkojen tarjoaminen. Toisaalta ohjelmasisällöillä vastataan sosiaalisen vastuun tarpeeseen parantamalla yksilöiden ja ryhmien sosiaalisia taitoja ja vahvistaen sekä nuorten että aikuisten turvallista kasvua ja kehitystä.

Kulttuurinen kestävyys tulee huomioida historiallisen arvon omaavalla alueella. Vaikka fakta ja fiktio osin tarinoissa voivatkin sekoittua, tulee tuntee vastuu kulttuuriperinnön vaalijana. Kartanoon liittyviä toimintoja säätelee rakennuksen suojelukohde-status, eikä radikaaleja muutoksia voi rakennukseen tai puistoon tehdä. Kulttuuriperintö kuuluu kaikille, ja sen hyödyntämisessä on oltava hienotunteinen. Kulttuurista kestävyttä on myös pihapiirissä toimivan ammattioppilaitoksen asuntolakulttuurin ja sääntöjen huomioiminen. Suuria tapahtumia ei myöhäiseen ilta-aikaan voi alueella järjestää, jos niistä aiheutuu häiriötä oppilaille. Anniskelutoiminta on sekä nuorisokeskustoiminnan että oppilaitoksen vuoksi sopimatonta alueella näiden toiminta-aikoina.

Hahmoteltujen vaihtoehtoisten asiakasryhmien tarpeisiin kohdennetut palvelutoiminnot Ankkapurhan alueella tulee laatia kestävä kehityksen periaattein vastaamaan ennakoitua tietoa matkailijoiden arvomaailman kehityksestä sekä hyödyntäen tietoa olemassa olevista palveluista, jotta voidaan saavuttaa kilpailuetua muihin toimijoihin. Kehittämistehtävässä nostetaan esiin toimintojen kehittämisessä alueella huomioitavat seikat ja ehdotukset eri kohteissa.

5.2.1 Anjalan kartano

Anjalan kartanon kunnostus kannattaa tuotteistaa pala palalta toteutettavaksi projektiksi, johon hyvinvointia hakevat, arvokaipuuseen heränneet asiakkaat saavat osallistua asuinpaikastaan riippumatta. Toiminnan ohessa kunnostettavan kartanon tarinaa kerrotaan aktiivisesti ja vaiheiden etenemisestä ja suunnitelmista tiedotetaan. Paikallisista ja lähiseudun asuk-

kaista pyritään sitouttamaan aktiivisia vapaa-ajan asiakkaita ottamalla heitä mukaan kunnostukseen ja tarinan kerrontaan sekä kehittelyyn.

Anjalan kartanoon kannattaa jättää 3-4 näyttelyhuonetta autenttisesti kartanoon tai sitä hallinneeseen sukuun liittyvin esinein ja huonekaluin. Tällaisia ovat Mathilda Wreden huone, Regina-kouluun liittyvä huone autenttisine tarvikkeineen, Herrain metsästyshuone sekä mahdollisesti kartanon keittiö tarvikkeineen. Nämä huoneet ovat sijainniltaan sellaiset, että ne voidaan tarvittaessa sulkea läpikululta valvonnan puuttuessa. Näiden huoneiden tarve liittyy kulttuurimatkoilijoiden tarpeeseen astua autenttiseen tilaan aikamatkalle, ihmettelemään vallinneita olosuhteita.

Toisaalta kartanon upeiden salien kalusteita ei kannata jättää Museoviraston kalustamiksi, koska tällöin salien toiminnallisuus kärsii. Kartanosta ei kannata tehdä eristenuhoin rajattua näyttelykohdetta, vaan rakennus, jossa voi myös liikkua ja toimia, järjestää juhlia, kulttuuritapahtumia ja muita tilaisuuksia.

Kartanon salit tulee kalustaa juhla- ja kokouskäyttöön soveltuviksi. Taide-seura voisi hyödyntää saleja myös näyttelytoiminnassaan. Kartanossa on kolme salia, joista yhden voisi kalustaa lepotyynyin ja rentoutumiseen kannustavien elementein. Tästä ns. hyvinvointihuoneesta aukeava maisema Kymijoelle ja ympäriltä huokuva historia rentouttavat ja inspiroivat luovuutta. Hyvinvointihuonetta voidaan hyödyntää paitsi nuorisoryhmille, myös hyvinvointimatkaaville naisryhmille.

Kartanon juhlasaleja vuokrataan yksityiskäyttöön perhejuhlia ja kokouksia varten. Tarjoilut saa järjestää itse niin halutessaan, mutta palvelun saa myös Ankkapurhan Helmestä. Saleja voidaan hyödyntää myös kulttuuritapahtumissa, kuten konserteissa. Anniskeluoikeuksia ei ole tarkoituksenmukaista järjestää.

Anjalan kartanossa työskentelevän henkilökunnan tulee olla kartanon väkeä pukeutumiseltaan. Tyyliuunnaksi valittaneen uusklassiselle aikakau-

delle ominainen empire-tyyli, joka on myös rokokoo-tyyliä käytännöllisempi oppaan asuna yksinkertaisuutensa ansiosta. Oppaiden tulee olla historian tuntevia ja sosiaalisia, esiintymistaitoisia asiakaspalvelijoita, jotka osaltaan helpottavat asiakkaan kokemusta tuntea itsensä tervetulleeksi tutustumaan alueen historian sävyttämään paikalliskulttuuriin ja samalla elämykselliseen satuun. Oppaiden työskentelyyn haetaan mallia Jamtlista, jossa rekrytoidaan näyttelijöitä rooliopastuksiin autenttiseen ympäristöön autenttisine asusteineen.

Anjalan kartanossa on Museoviraston teettämät historiataulut suurikokoisina seinätauluina alakerran aulassa kertoen kartanon historian eri vaiheista. Nämä taulut kannattaa hyödyntää ja jatkaa alueen historian kerrontaa muissa kartanon tiloissa. Omat historiataulunsa ansaitsevat kivikauden elämä ja kylän synty varhaisen Ankkapurhan kosken varrelle, teollistuminen, Wrede-suvun vaiheet ja maatalouskulttuuri. Opetus- ja kulttuuriministeriön tukema nuorisokeskustoiminta sekä säätiön tarkoitus tulee esitellä kartanossa. Uuden aikakauden esittelyssä paikallista viisautta ja rohkeutta päätöksenteossa kannattaa tuoda esiin ja teettää kuntapäätäjistä kunnia-
taulu, jotta saadaan paikalliset herättelemään kotiseutuylpeyttä viisaista päätöksistä ja innovatiivisten ratkaisujen pohjalta ja sitoutettua tuomaan sukulaisensakin tutustumaan kohteeseen. Moderneja humanisteja kiinnostanee monitahoinen historian kerronta sekä yhteydet ja syyseuraussuhteet. Ankkapurhan alueella tulee osata kertoa monikerroksisesti historiaa ja nykypäivää ja kulttuurisia vaikutuksia yhdistäen kuten Jamtlin toiminnasta kerrotaan [www-sivuilla](#) ja paikan päällä.

Toiminnan taustalla olevan säätiön yleishyödyllisyys ja säätiön tarkoitus tulee hyödyntää myös kartanon sisällä varainkeruussa. Pienikin lahjoitus toiminnan hyväksi tulee olla mahdollinen antaa ja vastineeksi lahjoituksesta saa vaikkapa rintamerkin, jolla kertoo omaavansa arvot. Suurempiin lahjoituksiin ja yhteisöjen kummitoimintaan tulee olla selkeät ohjeet mukaan annettavaksi.

Historiatauluilla luodaan faktapohja osin fiktiivisille tarinoille. Perussisään-
pääsyhinnalla pääsee tutustumaan näyttelyhuoneisiin ja kulkea kartanon
avoimissa tiloissa. Tarinoiden tuotteistaminen tapahtuu rooliopastuksin,
roolipelein, gps-suunnistuksen ja omatoimisen historiasuunnistuksen lisä-
maksullisten versioiden avulla. Ankkapurhan alueella kulkeminen itses-
sään on maksutonta ja vapaata, mutta saadakseen oikeudet geokätköjen
koordinaatteihin tai muuhun toimintaan, tulee lunastaa riikintaaleri tai muu
vastaava historiapoletti.

5.2.2 Kartanon puisto ja yhteys luontoon

Anjalan kartanon puisto on tyypillinen kartanopuutarhakulttuurin edustaja
vanhoine jalopuineen ja muine istutuksineen. Kartanolla on ollut aikoinaan
laaja hyötypuutarha ja mm. yrttitarha, joista on jäänteitä villiintyneenä alu-
eella. Puiston entisöinti kannattaa hyödyntää vapaa-ajan palvelutuotteena
ja yhteisöllisyyden edistäjänä. Heimoutuneet naiset voidaan houkuttaa
osallistumaan hyvinvointiviikonloppuina yhteisen kulttuuriperinnön kunnos-
tamiseen.

Puutarhanhoidon tuotteistus kannattaa viedä jopa niin pitkälle, että kasvi-
maalta vuokrataan siirtolapuutarhatyypisessä viljeltäviä tilkkuja. Puutar-
hanhoitajat voivat majoittua tiettyinä viikonloppuina alueella ja osallistua
teemaviikonloppuihin. Onni & Hilma- matkailijatyypin sitouttamiseen voi-
daan myös hyödyntää viljelypalstoja sekä lajikkeiden taimimyyntiä.

Alueella sijaitsevan Luonnonvara-alan oppilaitoksen ympäristönhoitaja-
opiskelijoita voidaan hyödyntää puiston ympärivuotisessa hoidossa sekä
suunnittelussa. Myös lähiseudulla sijaitsevan kasvitieteellisen puutarhan,
Mustila Arboretumin ammattitaitoa ja osaamista hyödynnetään puiston
kunnostuksessa ja entisöinnissä. Mustila Arboretumin johdolla tapahtuvat
paikalliset talkootapahtumat luentoineen ovat uuden yhteisöllisyyden alku
ja sitouttavat paikallisia hyödyntämään aluetta eri tavoin. Hyvinvointiviikon-

loppuihin osallistuvat heimot saavat lisäarvoa yhteisen hyvän tekemisestä ja myös modernit humanistit sitoutetaan hyvinvointiviikonloppuihin arvo- maailmalla ja hyväntekeväisyydellä.

Ruokapalveluissa hyödynnetään oman maan satoa mahdollisuuksien mukaan. Etenkin tilausruuat ja pitopöydät tehdään oman maan tuotteita hyödyntäen. Sadonkorjuujuhlat elokuussa puutarhajuhlina muodostavat uutta paikalliskulttuuria. Oman maan tuotteita tarjottaessa Malmgårdin tapa tuotteistaa kartanon tarinaa hyödyntäen on malli jota kannattaa hyödyntää.

Puutarhan lajikkeet kannattaa esitellä puutarhassa lajikemerkinnöin sekä myös kertomuksella siitä, miltä aikakaudelta istutusten alkuperäisesti arvellaan olevan. Tyypilliset kartanokulttuurin lajikkeet kannattaa palauttaa kukoistukseensa ja kertoa lyhyesti myös muista kohteista, joissa lajikkeita on aikakaudelle ominaisina istutuksina ollut. Puutarhaseura ja Mustila Arboretum ovat tärkeitä yhteistyökumppanit tässä työssä. Mustila Arboretumin esittely puutarhassa on tärkeää, samoin selkeät yhteystiedot ja vaikkapa mahdollisuus ostaa pääsylippu Mustilaan Anjalasta parantavat n. 20 kilometrin päässä olevan kohteen saavutettavuutta asiakkaalle.

Hyvinvointiviikonloppuja tulee järjestää myös puutarhanhoito- ja kasvien viljelyn teemalla. Näissä viikonlopuissa saadaan tuotteistettua puutarhanhoito virkistysmuotona sekä kulttuurihistoriallisen alueen kunnostus ja hoito. Toisaalta myös kansainväliset nuorten työleirit ovat hyödynnettävä resurssi puutarhan hoidossa ja entisöinnissä, joka voidaan myös laajentaa kansainvälisiin aikuisten harrasteryhmiin. Jamtlissa toteutettavat ”päivä maatilán työláisená”-roolipelit voidaan jalostaa suomalaiseen kulttuuriin paremmin sopiviksi ”hyväntekeväisyys-hyvinvointiviikonlopuksi”.

Puiston esteettömyydestä ja helppokulkuisuudesta tulee huolehtia tarkkaan. Tällä hetkellä polut ovat jo helppokulkuisia, hoidettuja, kapeita hiekkateitä. Rantaan vievät polut ovat paikoin kivikkaisia ja vaativat parannusta, jotta vanhenevakin väestö pääsee hyvin kulkemaan alueella. Rannassa oleva laituri tulee kunnostaa esteettömyyskriteerejä vastaavaksi ja siten,

että laituriin on suuremallakin veneellä helppo rantautua. Puiston reittejä tulee jatkaa myös ympäröivälle ranta-alueelle sekä muualle lähiluontoon opastettuina ja helppokulkuisina reitteinä. Ikääntyvät seniorikansalaiset arvostavat tulevaisuudessa entistä enemmän esteettömiä ja helppokulkuisia reittejä ja luontoyhteyttä.

Kartanon puisto on oiva paikka sunnuntaibrunsseille, piknik-retkille ja erilaisille suuremmille kulttuuritapahtumille. Suuret vanhat lehmukset tuovat sopivaa suojaa laajalle nurmialueelle ja idylli ruokkii mielikuvitusta. Alue tulee ehdottomasti pitää avoimena virkistyskohteena ja hyödyntää sitä tarjoamalla palveluja virkistyjien käyttöön. Makasiinikahvilasta ostettavat piknik-eväät valmiina korissa lainaviltin kanssa innostavat tarttumaan hetkeen. Selkeästi kerrotut mahdollisuudet omatoimiseen aarten etsintää vuokrattavin gps-laittein kannustavat kokeilemaan, kanootin vuokrausmahdollisuus madaltaa kynnystä kokeilla uutta lajia. Toisaalta frisbee-golf kannustaa viihtymään alueella ja nauttimaan kahvilan virvokkeista. Mitä enemmän käyttöä ja kulkijoita alueella on, sitä enemmän palveluja käytetään. Perhematkailun potentiaalia voidaan hyödyntää saavutettavilla, uusilla palveluilla.

5.2.3 Makasiinikahvila

Makasiinikahvilasta tulee kesäaikainen kokoontumispaikka nuorisokeskuksen toiminnoille. Asiakkaat otetaan vastaan kahvilassa, kierrokset lähtevät kahvilasta ja ilta-aikainen päivystys sekä ryhmien iltapalat järjestetään kahvilasta käsin. Ruokala sulkeutuu jatkossa päivällisen jälkeen ja näin vapautetaan keittäjiä perustehtävänsä ruokatuotantoon. Toimintoja ohjataan kahvilaan, jotta siitä saadaan vireä ja elävä paikka, johon on helppo tulla. Ihmiset houkuttelevat ihmisiä – ohikulkijan on helppo pistäytyä paikassa jossa on elämää. Kahvilan saavutettavuus pysäköintipaikan välittömässä läheisyydessä on erinomainen ja helpottaa asiakkaan saapumista alueelle ilman eksymisen pelkoa.

Lähihuoka kasvattaa suosiotaan jatkuvasti lohas-kuluttajien ja ympäristötietoisuuden kasvun myötä. Nuorisokeskus Anjalan keittiö, Ankkapurhan Helmi on jo alueellisesti tunnettu leivonnaisistaan. Keväällä 2013 keittiö sai käyttöönsä Luonnonvara-oppilaitoksen kylvämää ja niittämää viljaa, joka jauhettiin leipäjauhoksi lähimyllyssä. Tästä aloitettiin Helmen sämpylöiden brändäys. Makasiinikahvila voisi erikoistua myymään lähituottajien, kuten marjatilat, tuotteita sekä oman keittiön leipomuksia.

Kahvilan kohdeasiakasryhmäksi kannattaa valita alueella vierailevat paikalliset vapaa-ajan viettäjät ja virkistyjät sekä kulttuurimatkailijat. Kahvila-tuotevalikoiman tulee olla itsetehtyä ja tuoretta, paikallisen kulttuurin mukaisesti tuotettua. Lapsille näyttäviä jäätelöannoksia ja pirtelöitä, jotka houkuttelevat jännittävään kivirakennukseen luoden elämyksiä.. Tuotteiden nimeäminen mielenkiintoisiksi historiasta nousevin merkityksin kannattaa huomioida.

Kahvilaan kannattaa ottaa ulosmyyntituotteita. Viikonloppuisin vitriinistä voisi myydä Ankkapurhan Helmen kuuluja kakkuja, Mathilda-neidin leivoksia, Herralan mansikkayllätyksiä jne. Ulosmyyntituotteita kannattaa ottaa valikoimiin myös paikallisilta tuottajilta, kuten Herralan marjatilan mehut ja hillot, marjat, Kartanon kukkasipuleita KSAO:n oppilaitoksen jalostamina, Mustila arboretumin kasvinsiemeniä jne. Myös reseptien ostaminen tulee mahdollistaa. Reseptien hankinnassa kannattaa hyödyntää paikalliskulttuurista kumpuavia perinteitä ja järjestää esimerkiksi kilpailu kesän parhaasta leivonnaisesta. Lohas-kuluttajat ja matkailevat Onni & Hilma ovat kiinnostuneita ruokakulttuurista ja muusta aineettomasta kulttuuriperinnön vaalimisesta.

Tuotteiden nimeämisessä ja etikettien kuvituksessa tulee hyödyntää alueen monipuolista historiaperintöä ja tarinoita. Elämyksiä voidaan tuottaa visuaalisuudesta huolehtimalla siten, että kaikki tarjottava näyttää kauniilta ja puitteet ovat siistit ja persoonalliset historiaa kunnioittaen. Malmgårdin kartanon tuotteiden brändämisessä huomioitu kartanon historia on hyö-

dynnettävä elementti, samoin miljöön maalaistyylinen rosoisuus. Miljöö tulee vain jalostaa vielä pidemmälle, niin että kivikahvilaan astuva asiakas saa aidon elämyksen viljamakasiinin 1800-luvun tunnelmasta. Miltä olisi näyttänyt talonpoikain puutarhajuhlissa 1800-luvulla, kun viljamakasiiniin oli katettu kartanon puutarhan parasta antia?

Kahvilan työvaatteiden kannattaa olla vanhanaikaiset empire-tyylisine mekkoineen ja essuineen. Kahvilatyöntekijöiden tulee osata kertoa elämästä kartanoaikaan 1800-luvun alussa.

Kahvila on luontainen aktiviteettien aloituspiste, josta ostetaan sisään-pääsylippuja, vuokrataan välineitä ja saadaan lisätietoja.

5.2.4 Historiakierrokset

Historiallisten kohteiden paketointi kannattaa tehdä eri vaihtoehtoja hyödyntäen. Jamtlin erilaisia roolipeliympäristöjä ja teemoja benchmarkkaamalla saatu tieto eri kulttuurien ja aikakausien hyödyntämisestä kannattaa omaksua historiakierrokseen. Esimerkiksi Wrede-suvun humanitäärisestä työstä kiinnostuneet lunastavat opastuksen historiapolulle joka vie Mathilda Wreden haudalle ja Regina-kouluun kertoen myös Wrede-suvun humanitääristä työtä jatkavan Regina-säätiön tarkoituksesta ja työstä tänä päivänä. Regina-koulussa voidaan eläytyä pienen roolipelin avulla vanhan ajan koulumaailmaan kynsitarkastuksineen. Tämä historiapolku on myös loistava naisten vahvuudesta ja luovuudesta kertovana tuotteena naisten hyvinvointiviikonloppuihin.

Asutuksen ja yhteiskunnan vaiheista kiinnostuneille järjestetty kierros kattaa varhaisen kylän paikan esittelyn, kivikautiset kaivaukset ja osallistumisen epävirallisiin kaivauksiin. Kaivauksille voi jättää jotakin löydettävää tuleville kaivajille, viestin tms. Kymijoen merkitys alueen asukkaille kerrotaan vaiheittain. Yhteiskuntaluokkien välinen taistelu on osa tätä kierrosta ja myös pitkään vaiettu Suomen sisällissota kuuluu tähän kokonaisuuteen.

Kansakoulun kehitys ja teollistuminen kerrotaan alueellisesta näkökulmasta pääpiirteittäin. Kierros on mahdollista toteuttaa eri maksusta omatoimisuuna gps-suunnistuksena tai opastettuna kierroksena. Tapahtumissa voidaan kierrokset yhdistää koko päivän ja alueen tapahtumakokonaisuudeksi Jamtlin tapaan. Koko päivän tapahtuma vaatii paljon resursseja, joten ainakaan alussa ei Jamtlin mallin mukainen päivittäinen historiamaakokonaisuus ole mahdollinen.

Lisäulottuvuutena yhteiskuntakierrokselle voidaan tarjota teollistumisen historiasta ja vaikutuksista ympäröivään yhteiskuntaan kiinnostuneille opastuskierros Kymijoen vastarannalle. Ankkapurhan teollisuusmuseo ja työläisperheen asumusta esittelevä Museotalo Warpunen ovat mielenkiintoisia lähikohteita. Museoista matkaa voi jatkaa vielä Alvar Aallon suunnittelemaalle asuinalueelle tai Tampellan rakennuttamaan kirkkoon. Tämä reitti soveltuu myös lapsiperheille ja voidaan toteuttaa gps-suunnistuksena tai rooliopastuksena.

Jännitystä pimeneviin iltoihin voi hakea osallistumalla kartanon kummituskierroksille. Rooliopas kertoo kierrokselle kartanossa ja puistoalueella, pidemmässä versiossa voidaan kulkea Wreden hautausmaallekin, kummitustarinoita. Kummitustarinoihin saadaan ammennettua sisältöä paikallisista kansantarinoista ja Nuorisokeskuksen leirikoululaisilta jatkuvasti uusia kokemuksia.

5.2.5 Kulttuuritapahtumat

Ankkapurhan alue tarjoaa upeat puitteet kulttuuritapahtumien järjestämiseen. Paikallisten yhdistysten ja seurojen kanssa yhteistyössä toteutetut kesäteatterit, puistokonsertit, taidenäyttelyt ja muut kesätapahtumat jakavat hyvinvointia osallistujille sekä kulttuuritoimijoille. Samalla luodaan myös uutta paikalliskulttuuria ja vahvistetaan rakennemuutospaikkakunnan paikallisidentiteettiä.

Jamtlin historiamaasta hyödynnettäviä vaikuttimia ovat tapahtumissa historiaopastukset ja roolipelaaminen. Yleisön osallistamisesta voi Jamtlin mallista ottaa oppia ja pohtia keinoja osallistaa yleisö vaikkapa arkeologisiin kaivauksiin, sadonkorjuuseen, eläintenhoitoon tai vaikkapa rakennusten maalaukseen. Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus osallistua kulttuuriperinnön hoitoon päivän ajan riippumatta siitä, onko hän paikallinen vai kauempaa tuleva matkailija.

Vanhan ajan markkinat sadonkorjuuaikaan rooliasusteissa ja keskiaikaiseen markkinatyylisiin järjestettyinä ovat varmasti vetovoimainen tapahtuma.

Jamtlin erinomainen tapa kehittää kotiseutumuseosta toiminnallinen historiamaa, on ylivoimainen. Siitä voi oppia paljon laajalle kohderyhmälle avointen tapahtumien muodossa. Kenties visiona 10 vuoden päästä voi olla myös kesäaikaan toimiva päivittäinen roolipeliareena? Mahdollisuuksia tähän Ankkapurhan alueella on.

5.2.6 Hyvinvointiviikonloput

Hyvinvointimatkailun osuus kasvaa. Hyvinvointimatkailija voidaan profiloida elinikäisestä oppimisesta kiinnostuneeksi 40+ ikäiseksi naiseksi, joka matkaa valitsemansa ryhmän kanssa. Naiset ovat heimoutuneet ryhmäksi harrastusten tai yhteisten mielenkiinnonkohteiden myötä.

Hyvinvointimatkailijoille tärkeä viesti on yleishyödyllisyys ja arvoihin vetoaminen. Viestillä hyväntekemisestä saavutetaan mittava kilpailuetu muihin hyvinvointipalveluihin tarjoaviin yrityksiin. Toimintaa hyvinvointimatkailuun voidaan kehittää kulttuurista ammentamalla, esimerkiksi taidekurssit, kartanon kunnostusretirit, puiston kunnostuskurssit, puutarhanhoitokurssit, marjastus-, sienestyskurssit, taidekurssit, hiljaisuuden retirit, rentoutusviikonloput jne. Mahdollisuuksia on valtavasti. Tärkeää on löytää luotettavia yhteistyökumppaneita paikallisista yhdistyksistä tuottamaan sisältöä hyvinvointimatkailun teemaksi. Hyvinvointimatkailutuotetta suunnit-

tellessa tulee huomioida arvoperusta, liian luksusta ei saa yrittää tarjota, vaan ylellisyyksiä ovat metsässä kastuneiden, kylmettyneiden jalkojen lämmittely villasukat jalassa ja saunan lämpö sekä liikunnasta tuleva hyvä olo.

Kiireettömyys elementtinä on tärkeä hyvinvointituotteessa. Ajattomuutta voidaan korostaa historiallisessa miljöössä, jossa aika tuntuu pysähtyneen. Toiminnassa tuleekin huomioida leppoisa tarinankerronta toiminnan ohessa ja pysähtyminen kauniiden paikkojen ääreen, aikataulujen tulee olla joustavia ja väljiä. Hyvinvointiviikonloppuun osallistujalle tulee suoda mahdollisuus myös yksinoloon ja mietiskelyyn, kaikki ohjelmat eivät saa olla pakollisia. Reflektointi viikonlopun päätteeksi on tärkeä, sillä yhteinen jaettu kokemus vahvistaa omaa kokemusta. Naiset ovat heimoutuneet ryhmäksi harrastusten tai yhteisten mielenkiinnonkohteiden myötä.

Hyvinvointimatkailijoille tärkeä viesti on yleishyödyllisyys ja arvoihin vetoaminen. Toimintaa hyvinvointimatkailuun voidaan kehittää kulttuurista ammentamalla, esimerkkeinä taidekurssit, kartanon kunnostusretriitit, puiston kunnostuskurssit, puutarhanhoitokurssit, marjastus-, sienestyskurssit, taidekurssit, hiljaisuuden retriitit, rentoutusviikonloput jne. Mahdollisuuksia on valtavasti. Tärkeää on löytää luotettavia yhteistyökumppaneita paikallisista yhdistyksistä tuottamaan sisältöä hyvinvointimatkailun teemaksi. Hyvinvointimatkailutuotetta suunnitellessa tulee huomioida arvoperusta, liian luksusta ei saa yrittää tarjota, vaan ylellisyyksiä ovat metsässä kastuneiden, kylmettyneiden jalkojen lämmittely villasukat jalassa ja saunan lämpö sekä liikunnasta tuleva hyvä olo.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kehittämistehtävän tavoitteena oli kehittää uusia toimintamuotoja Ankkapurhan alueelle toimeksiantajan, Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristön kohdatessa suuren muutoksen. Toimintaympäristö sisältää kaikki menestyksen ja selviytymisen avaimet ja muutos voi olla valtava uhka perustehtävän toteuttamiselle. Muutos voi olla myös mahdollisuus suotuisan tulevaisuuskuvan toteutuessa. Tulevaisuuskuvan toteutumiseen voidaan vaikuttaa strategisilla toimenpiteillä. (Heinonen 2009,5.)

Suotuisan tulevaisuuskuva on jatkaa Nuorisokeskustoimintaa Ankkapurhan alueella rajoittamattomassa pihapiirissä. Näin ollen on löydettävä keinoja joilla mahdollistetaan suotuisa tulevaisuus. Jotta suotuisa maailmankuva voidaan saavuttaa, tarvitaan monivaiheinen prosessi, jossa kehittämistehtävä oli yksi vahvistava osa. Taloudellisen kestävyuden varmistamiseksi tarvitaan uusia tulonhankintamuotoja, uusia asiakasryhmiä ja uusia palveluja. Prosessina muutos Ankkapurhan alueella jatkaa kulkuaan keväällä 2013 ja kehittämistehtävän antia hyödynnetään toiminnan taloudellisen kestävyuden varmistamisessa.

Opinnäytetyössä tutustuttiin kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntämiseen vapaa-ajan liiketoiminnassa sekä kulttuurimatkailuun käsitteenä, koska haluttiin selvittää mahdollisuuksia, joita toimintaympäristön suotuisa muutos voi tuoda lisätulojen hankintaan. Uusien innovaatioiden kehittämiseksi ja toimivien käytänteiden hyödyntämiseksi oli tarpeen tarkastella olemassa olevaa palvelutarjontaa kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntämisessä vapaa-ajan palveluissa. Tutustuminen kulttuurimatkailuun ja kulttuurihistoriallisten alueiden hyödyntämiseen tehtiin aiheista kirjoitettua tietoa hyödyntäen sekä benchmarkkaamalla kolme eri tavoin mielenkiintoista kohdetta. Benchmarkkaus tehtiin tarkoituksella hyvin paljon toisistaan poikkeaviin kohteisiin ja huomio kiinnitettiin innovaatioita herättäviin seikkoihin järjestelmällisen vertailun sijaan. Tällä tavoin menetelmää hyö-

dyntäen pyrittiin jättämään tilaa vapaalle ajattelulle ja innovaatioiden luomiselle.

Pääkysymys kehittämistehtävän taustalla oli: ”Miten kulttuurihistoriallista aluetta voidaan hyödyntää lisätulojen hankinnassa?”. Tehtävässä annetaan vastaus kysymykseen ja luodaan uutta liiketoimintaa alueelle. Uudet vapaa-ajan palvelutoiminnot mahdollistavat Nuorisokeskukselle resursseja ottaa toimintaympäristön muutos haltuunsa ja siten varmistaa itselleen suotuisa tulevaisuus. Kehittämistehtävässä pyrittiin etsimään Nuorisokeskustoiminnan arvoihin soveltuvia uusia asiakasryhmiä, joille palveluja voidaan kehittää. Uusien asiakasryhmien profilointi tehtiin matkailun megatrendejä tutkimalla saatua tietoa hyödyntäen. Megatrendeistä ja hiljaisista signaaleista saatua ennakoitietoa hyödyntäen luotiin kohderyhmät tulevaisuuden asiakkaista ja siten vastattiin tutkimuskysymykseen: ”Millaisia ovat tulevaisuuden vapaa-ajan kuluttajat?”. Kun asiakasryhmät oli kartoitettu, trendien antamaa tietoa voitiin hyödyntää myös kartoituksessa, joka pyrki vastaamaan kysymykseen: ”Millaiset palvelut kiinnostavat vapaa-ajan kuluttajia lähitulevaisuudessa?”.

Kehittämistehtävän tarkoituksena oli tulevaisuuden ennakoitietoa sekä palvelutarjontaan tutustumalla saatua tietoa hyödyntäen kehittää uusia palvelutoimintoja kulttuurihistorialliselle alueelle Nuorisokeskus Anjalan toimintaympäristöön ja siten vaikuttaa halutun maailmankuvan toteutumiseen. Koska paketoitujen palvelutuotteiden aika alkaa olla ohi ihmisten janotessa yksilöllisempää kohtelua, ei työssä pyrittykään luomaan valmiita, paketoituja konsepteja ja palvelumalleja. Kehittämistehtävässä tehtiin näkyväksi huomioitavia elementtejä palvelujen kehittämisessä asiakkaiden oletettujen toiveiden ja tarpeiden pohjalta.

Kehittämistehtävää tehdessä tuli selväksi, että kulttuurimatkailulle on Suomessa tulevaisuudessa tarvetta ja tilaus. Anjalan kartanon alueen liittäminen osaksi Nuorisokeskuksen toimintaa luo valtavasti mahdollisuuksia kehittää kestävä matkailua ja vapaa-ajan palveluja Ankkapurhan alueelle. Kulttuurimatkailu on nostettu Suomen matkailustrategiassa kehittämiskoh-

teeksi ja kulttuurimatkailulle on luotu oma katto-ohjelmansakin ministeriön toimesta.

Ihmisten vapaa-ajan oletetaan lisääntyvän, mutta käytettävissä olevan yhtenäisen vapaa-ajan lyhenevän (MEK 2006, 8). Myös ympäristötietoisuuden kasvu ja polttoaineen hinnannousu sekä turvallisuushakuisuus puoltavat lähialueiden lisääntyvää käyttöä tulevaisuuden matkailukohteina (Fuad-Luke 2008, 8-12). Vapaa-ajan neljästä suurimmasta aktiviteetista matkailu tulee odotettavasti kehittymään eniten ympäristötietoisuuden kasvun myötä lähialueiden matkailuun.

Arjen paineissa vapaa-aikaan kohdistetaan entistä suurempia odotuksia, elämyshakuisuus lisääntyy (Rannisto 2012, 12). Ihmiset alkavat huoltaa itseään myös henkisesti entistä enemmän ja panostavat hyvinvointiinsa. Jatkuva kansainvälistyminen ja kulttuurien yhteensulautuminen synnyttää kaipuuta omille juurille ja oman kulttuurin arvostus kasvaa. Toisaalta henkistyminen ja halu kehittää itseään kannustavat tutustumaan eri kulttuureihin ja ymmärtämään niitä. (Rannisto 2012, 6-7.)

Pitkään jatkunut taloudellisen voiton tavoittelu ja kuluttamisen ihannoiti herättää vasta-aaltona arvojen mukaista kuluttamista, rahoille halutaan vastineeksi paitsi palvelua, myös sitä että taloudellinen tuotto käytetään arvojen mukaisesti kestäväällä tavalla. (Keränen 2012.) Ihmiset keräävät ympärilleen samanhenkisiä ihmisiä ja haluavat kokea ryhmäytymistä, tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään (Bakas & Schweig 2006, 271). Nämä trendit luovat valtavasti mahdollisuuksia kehittää yleishyödyllisellä periaatteella toimivaa kulttuurihistoriallista kohdetta hyvinvointimatkailukohteena.

Heimoutumisen tarpeeseen tulee pystyä vastaamaan innostamalla ihmisiä osallistumaan (Kurki 2008, 168). Nuorisotyön perinteisiä menetelmiä on ryhmäyttäminen, sitä osaamista tulee ulottaa myös aikuisiin ryhmiin. Ihmisten tarve kuulua johonkin arvojensa mukaiseen toimintaan ja ryhmään tulee hyödyntää myös matkailukohteissa.

Benchmarkauskohteet ja kirjoitettu tieto kulttuurihistoriallisten kohteiden hyödyntämisestä antavat uskoa Ankkapurhan alueen uusien toimintojen kehittämiseksi. Vaikka toimintaympäristön muutoksesta alkaneen työn alkuperäisenä missiona oli turvata nuorisokeskustoiminnan mahdollisuudet, hyvin pian kävi selväksi myös nuorisokeskustoiminnan antamat mahdollisuudet kehittämiseksi. Keskuksessa on valtava määrä osaamista nuorisotyön menetelmien ansiosta etenkin osallistamisen, innostamisen ja sekä yksilöllisten että yhteisöllisten elämysten tuottajan näkökulmasta. Ennen kaikkea toiminnalla on arvot ja vastuullinen tausta, josta saadaan valtavasti lisähyötyä vastaamalla kuluttajien arvokaijuuteen sekä vastuullisen kuluttamisen tarpeeseen.

Seilin saaren benchmarkkaus loi uskoa myös Ankkapurhan alueen kiinnostavuuteen. Nuorisokeskuksen majoitustilat on tähän asti koettuna heikkoutena alueen vapaa-ajan asiakkaiden matkailulle, koska ne ovat soluasuntoja. Soluasuntoon voi vielä majoittaa perheen, mutta yksittäisille matkaajille ne ovat kannattamaton ja epätarkoituksenmukainen vaihtoehto. Ajatus siitä että alueella ei majoiteta muita kuin Nuorisokeskuksen palveluita käyttäviä ryhmiä on kiinnostava. Yksittäisten matkailijoiden rajaaminen majoituspalveluiden ulkopuolelle voi jopa lisätä alueen ja hyvinvointiviikonloppujen kiinnostavuutta.

Malmgård on brändännyt hyvin tuotteensa. Tekijä itse kiinnostui paikasta olutpullon etiketistä luetun Malmgårdin tarinan myötä. Etiketti johti vierailuun kohteessa syksyllä 2012. Avoinna tuolloin oli vain puoti, josta poistuminen tapahtui useita kympejä köyhempänä ja monta kassillista täynnä tilan tuotteita.

Jamtli puolestaan on esimerkkinä kulttuurihistorian tuotteistamisesta ja tuotteistamisesta esikuva. Elementtejä siitä voidaan hyödyntää jo lähitulevaisuudessa, mutta Jamtlin alueen kaltainen historiamaa on vielä haave, joka siintää tulevaisuudessa.

Kehittämistyön antia tullaan hyödyntämään tulevaa palvelutarjontaa mat-

kailijoiden käyttöön suunnitellessa. Tietoperustan antama tieto tulevista kuluttajista tuo luottamusta taloudelliseen kestävyteen ja vastuullisesti tuotettujen palvelujen kysyntään. Kehittämistehtävä osaltaan antaa vastauksen kysymykseen, mitä kulttuurihistoriallisella alueella ja sen rakennuksilla tehdään, jos toimintaympäristön muutos toteutuu nuorisokeskustoiminnalle suotuisalla tavalla.

Nuorisokeskuksen taustalle on päätetty 8.4.2013 pidetyssä Kouvolan kaupunginvaltuuston kokouksessa perustaa Ankkapurhan kulttuurisäätiö, joka mahdollistaa suotuisan tulevaisuuskuvan toteuttamisen ottamalla haltuunsa Museovirastolta lahjoituksena Ankkapurhan kulttuurihistoriallisen alueen. Kehittämistehtävä palvelee taloudellisen kestävyuden varmistamista omalta osaltaan ja luo uskoa säätiön tulevaisuuteen.

Laajemmin kehittämistehtävästä voi olla hyötyä muille kulttuurimatkailun toimijoille. Luodut kohderyhmäprofiilit toivottavasti innoittavat muitakin palvelutarjontaa matkailijoille suunnittelevia tahoja. Suomen Nuorisokeskukset ry on hakenut Culture Finland – ohjelmarahoitusta kulttuurimatkailun kehittämiseen Suomen nuorisokeskuksissa. Kehittämistehtävää voidaan hyödyntää myös tässä valtakunnallisessa hankkeessa. Jatkokehittämiskohde voisikin olla valtakunnallisesti nuorisokeskusten sijainnin mukaisesti kulttuurimatkailun kehittäminen nuorisokeskustoiminnan yleishyödyllisyyden tukipilariksi.

Haasteena kehittämistehtävän laatimisessa oli ajan rajallisuus ja työn rajaaminen sekä näkökulman valinta. Kehittämisprosessi kulki Ankkapurhan alueella säätiön perustamisineen suunnitelmatasolta toteutukseen kevästä 2012 kehittämistehtävän laatimisen ohella. Ajoittain tekijän näkökulmasta tuntui erittäin vaikealta irrottaa itsensä suuremmasta kokonaisuudesta rajattuun aiheeseen ja laatia kohdennettua suunnitelmaa. Oman työn ohessa tehty työ meinasi poukkoilla laajemmissa ulottuvuuksissa monesti ja tekijän oli vaikea suitsia itseään pysymään rajauksen sisällä. Haasteellista oli ajan ja omien voimavarojen rajallisuuden kanssa kamppaillessa kerätä riittävää teoriapohjaa ja kirjoittaa käsitteitä auki helposti ymmärret-

tävään muotoon, varsinkin kun tekijä on perusluonteeltaan melko suoraviivainen ja kärsimätön. Työn laatijalle varsinainen kasvunpaikka olikin oppia ottamaan aikaisiä, jotta työ saataisiin muitakin kuin tekijää itseään palvelevaan muotoon.

Kehittämistehtävälle oli konkreettinen tarve ja tilaus. Vaikka toiminnanjohtajana kehittämistehtävän laatija on erittäin syvällä toimeksiantajan organisaatiossa ja katsantokanta tehtävään oli ensisijaisesti Ankkapurhan alueen kehittämisessä, työtä voivat hyödyntää kulttuurimatkailun kehittäjät laajemminkin. Ellei muuten, niin toivottavasti Ankkapurhan alue nousee mielenkiintoiseksi kohteeksi johon halutaan tutustua ja jonka palveluista halutaan oppia!

LÄHTEET

Painetut lähteet:

- Aaltonen, K. 2009. Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma Oy
- Bakas, A. & Schweig, L., 2006: Megatrends Europe. Singapore: Marshall Cavendish Business.
- Flink, S., 2012. Anjalan kartanomuseon rakennukset, kuntokartoitus ja korjausehdotuksia. Museovirasto.
- Fuad-Luke, A. 2008. The eco-travel handbook. Lontoo: Thames & Hudson Ltd.
- Heinonen, S. 2009. Yhdyskuntien kestävä tulevaisuus. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulun julkaisu.
- Huovinen, A. 2003. Esipuhe teoksessa Louhenjoki-Schulman, P., Hedenström, K., 2003. Suomen kulttuurinähtävyydet. Helsinki: Otava, 6-8.
- Iivari, P. 2012. Matkailun turvallisuus, globaalit muutokset- paikalliset vaikutukset. Rovaniemi: Rovaniemen ammattikorkeakoulu julkaisutoiminta
- Johnson, G. & Scholes, K. 2005. Exploring corporate strategy: Text and cases.
- Kaivo-oja, J. & Haukioja, T. 2002. Kestävä kehitys ja tietoyhteiskunta. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. 2002. Tulevaisuuden tutkimus, perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 481–514.
- Kamppinen, M., Malaska, P. & Kuusi, O. 2002. Tulevaisuuden tutkimuksen peruskäsitteet. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. 2002. Tulevaisuuden tutkimus, perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 19–52.
- Karjalainen, J. 2011. Selvitys valtakunnallisten nuorisokeskusten toiminta- ja talousrakenteista 2010. Suomen Nuorisokeskukset Ry.
- Karlöf, B., Lundgren, K., Froment, M. 2003. Ota oppia parhaista! Tehoa vertailuoppimisesta. Helsinki: Talentum
- Kurki, L. 2008. Innostava matkailu, sosiokulttuurinen innostaminen ja vapaa-aika. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

- Kuusi, O. & Kamppinen, M. Tulevaisuuden tekeminen. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. 2002. Tulevaisuuden tutkimus, perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 115–168.
- Lehtonen, J. 2011. Epilogi. Teoksessa Suomen matkailijayhdistys SMY ry / Suomen matkailun seniorit 2011. Lomasuuntana Suomi: näin teimme Suomesta matkailumaan. Tallinna: Hipputeos Oy, 246–247.
- Louhenjoki-Schulman, P., Hedenström, K., 2003. Suomen kulttuurinähtävyydet. Helsinki: Otava.
- Metsäranta, P. 2010. Linnoista lähiöihin, rakennetut kulttuuriympäristöt Suomessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Niinisalo, K. 1988. Anjalan kartano. Kotka: Kymenlaakson maakuntaliitto ry.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti J. 2009. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Porvoo: WSOY Pro.
- Pattullo, P. & Minelli, O. (with Hourmant, Smith, Viesnik and Dall for tourism concern) 2009. The ethical travel guide, your passport to exciting alternative holidays. Lontoo: Earthscan.
- Schultz, E. 2004. Komealla koskella monta nimeä. Teoksessa Uino, P. 2004. Ammoin Ankkapurhassa, Kymenlaaksossa Kivikaudella. Helsinki: Museovirasto, 20–22.
- Syrjänen, O. 2010. Johdanto. Teoksessa Suomen matkailijayhdistys SMY ry / Suomen matkailun seniorit 2011. Lomasuuntana Suomi: näin teimme Suomesta matkailumaan. Tallinna: Hipputeos Oy, 6-7.
- Talvi, V. 1958. Anjalan kartanomuseo. Kotka: Eripainos Kymenlaakson maakuntaliiton julkaisuja 2.
- Tarssanen, S. & Kylänen, M. teoksessa Tarssanen, S. (toim.) 2009. Elämystuottajan käsikirja, Rovaniemi: LEO.
- Uino, P. 2004. Ammoin Ankkapurhassa, Kymenlaaksossa Kivikaudella. Helsinki: Museovirasto.

Elektroniset lähteet:

Conscious Wave inc. 2010. LOHAS background. (viitattu 28.4.2013). Saatavissa:

<http://www.lohas.com/about>

Elinkeinoelämän keskusliitto 2006. Palvelut 2020, osaaminen kansainvälisessä palveluyhteiskunnassa. (viitattu 30.11.2012). Saatavissa:

http://www.hpl.fi/ek_suomeksi/ajankohtaista/tutkimukset_ja_julkaisut/ek_julkaisuarkisto/2006/18_10_2006_Palvelut2020_loppuraportti.pdf

Harju-Autti, A. 2011. Matkailun toimialaraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa:

http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/1424/Matkailu_2011_web.pdf

Heinonen, S. 2013. LOHAS-kuluttajat (viitattu 28.4.2013). Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Saatavissa:

<http://www.luomu.fi/usein-kysyttya/lohas-kuluttajat/>

Hänninen, J. 2013. Kurssitoiminta. (Viitattu 5.4.2013.) Saatavissa:

<http://www.seili.utu.fi/esittely/kurssitoiminta/>

Itä-Suomen yliopisto 2013. Asiakasymmärrys matkailu- ja vapaa-ajan liiketoiminnassa. Saatavissa:

<http://www.uef.fi/kauppatieteet/asiakasymmarrys>

Jamtli 2013. (Viitattu 2.4.2013.) Saatavissa:

www.jamtli.com

Korvenmaa, E. 2013. Jospa nuoret ovat sittenkin oikeassa? (Viitattu 8.5.2013.) Saatavissa:

<https://www.tietohallintomalli.fi/artikkeli/2013-03-26/jospa-nuoret-ovat-sittenkin-oikeassa>

Lehtimäki, M. 2013. Kulttuurista särmää matkailun kehittämiseen. Culture Finland, Kulttuurimatkailun katto-ohjelma: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Visit Finland. (Viitattu 25.4.2013) Saatavilla:

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/Modernit_humanistit?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/(pages)/Modernit_humanistit?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30)

Malmgård 2013. (Viitattu 5.4.2013.) Saatavissa:

www.malmgard.fi

Matkailun edistämiskeskus 2009. Kulttuurimatkailun kehittämisstrategia kansainvälisille markkinoille 2009–2013. (Viitattu 30.4.2013) Saatavilla:

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/1160539e6f69c548c22575ba00202c2f/\\$FILE/Kulttuurimatkailun%20kehitt%C3%A4msstrategia_2009.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/1160539e6f69c548c22575ba00202c2f/$FILE/Kulttuurimatkailun%20kehitt%C3%A4msstrategia_2009.pdf)

Matkailun edistämiskeskus 2012. Modernit humanistit ja matkustaminen Suomeen. Helsinki. (Viitattu 30.4.2013). Saatavilla:

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/6549c4db11e37459c2257a6900431aae/\\$FILE/Modernit%20humanistit%20ja%20matkustaminen%20Suomeen_2012.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/6549c4db11e37459c2257a6900431aae/$FILE/Modernit%20humanistit%20ja%20matkustaminen%20Suomeen_2012.pdf)

MEK 2006. Matkailu vuonna 2020. Saatavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/19d25ec89c7e822dc225735b0032a966/\\$FILE/MEK2020_nettiin.pdf](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/19d25ec89c7e822dc225735b0032a966/$FILE/MEK2020_nettiin.pdf)

Museovirasto 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. (viitattu 2.5.2013) Saatavissa:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1282

Niinistö, S. 2012. Virkaanastujaispuhe eduskunnassa 1.3.2012. (Viitattu 2.5.2013.) Saatavissa Yle.fi:

http://yle.fi/tvuutiset/uutiset/upics/liitetiedostot/sauli_niinston_virkaanastujaispuhe_eduskunnassa.pdf

Nordin, S. 2005. Tourism of Tomorrow – Travel Trends and forces of change. European Tourism Research Center (viitattu 23.2.2013). Saatavissa:

<http://www.wellnesstourismworldwide.com/#sthash.C53GWeMA.d5SMtHUm.dpbs>

Nuorisokeskus Anjala 2013. (viitattu 10.4.2013) Saatavissa:

www.nuorisokeskusanjala.fi

Rannisto, A. 2012. Modernin humanistin matkassa – kohderyhmän kvalitatiivinen analyysi. Tutkimusraportti. Finnish Tourist board/ Visit Finland. (Viitattu 2.5.2013) Saatavilla:

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/Modernit_humanistit?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/(pages)/Modernit_humanistit?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30)

Suomen nuorisokeskukset ry 2013. (viitattu 10.4.2013) Saatavissa:

<http://www.snk.fi/fi/toiminta/nuorisokeskusverkosto/>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2010. Suomen matkailustrategia 2020: 4 hyvää syytä edistää matkailutoimialojen kehitystä 2010. (Viitattu 2.5.2013.) Saatavissa:

<http://www.tem.fi/?s=2548>

TeKes 2011. Mistä digitalisoinnissa on kyse? (Viitattu 8.5.2013.) Saatavissa:

sa:

<http://www.tekes.fi/fi/community/Perustelut/1095/Perustelut/2382>

Vesterinen, N. 2010. Yhteenveto kulttuurimatkailun nykytilasta ja kehittämistarpeet toimenpide-esityksineen. MEK. (Viitattu 28.4.2013) Saatavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/Yhteenveto_kulttuurimatkailun_nykytilasta?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30.40](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(pages)/Yhteenveto_kulttuurimatkailun_nykytilasta?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30.40)

Viljakainen, A., Bäck, A. & Lindqvist, U. 2008. Media ja mainonta vuoteen 2013 [Media and advertisement from now to 2013]. Espoo: VTT Tiedotteita. Saatavissa:

<http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2008/T2450.pdf>

Voipio, P. 2009. Seilin historiaa. (Viitattu 4.4.2013.) Saatavissa:

<http://www.seili.utu.fi/esittely/historia/>

Wellness Tourism Worldwide 2013. (viitattu 2.5.2013) Saatavissa:

<http://www.wellnesstourismworldwide.com/#sthash.ZwzloTld.dpbs>

Suulliset lähteet:

Forsman, R. 2012. Toimitusjohtaja Lahti Travel Oy. Puhe Kouvolan Master Plan-julkistustilaisuudessa 26.9.2012.

Keränen, M. 2012. Toimitusjohtaja 15/30 research. 20 trendiä 20 minuutissa. Luento Markkinointiviestinnän viikon tapahtumassa 27.9.2012.

Kostet, J. 2012. Pääjohtaja Museovirasto. Useita keskusteluja 2012.

Lahtinen & Mantere 2012. Saatchi & Saatchi. Luento Markkinointiviestinnän viikon tapahtumassa 27.9.2012.

Lamminmäki, L. 2012. Kaupunginjohtaja, Kouvolan kaupunki. Tapaaminen 28.3.2012.

Neuvonen, A. 2013. Tutkija, Demos Helsinki. Luento Kestävän matkailun seminaarissa 14.3.2013.

Sali, K. 2013. Hankekoordinaattori Nuorisokeskus Anjala. Haastattelu 26.3.2012.

Suomaa, M. 2012. Toimitusjohtaja, Nuoriso- ja luontomatkailukeskus Inari Oy. Puheenvuoro Suomen Nuorisokeskukset Ry:n hallituksen kokouksessa 1.11.2012.

Artikkelit:

Soikkeli, T. 2012. Kartanomuseo myydään. Keski-laakso 15.2.2012, 1.

Kuvat: Nuorisokeskus Anjala

Liite 1: Sali, Kirsi 2012. Visio Nuorisokeskus Anjalasta 17.6.2015. Nuorisokeskus Anjala.

LIITE 1

Visio 17.6.2015

Keskiviikkoamu on valjennut utuisena. Rippileirin viimeiset osallistujat kävelevät aamupalalta kohti kartanoa. Ensimmäinen oppitunti alkaa hartauden merkeissä keltaisessa salissa muutaman minuutin kuluttua. Leirin yövalvoja venyttelee terassilla. "Huomenta. Olikos Harmaa Rouva viime yönä liikkeellä, kun teitä ei nukuttanut?", hän kysyy ohikulkeviltä pojilta. Iltapäivällä ryhmä lähtee jo kotia kohti ja siivous majoitushuoneissa on alkanut.

Lounasaikaan Ankkapurhan Helmessä on kuhinaa. Rippikoululaisten lisäksi lounaalla ovat paikallisista lapsista koostuva kesäleiri, aiemmin viikolla saapunut kansainvälinen työleiri sekä ulkopuolisia lounaskävijöitä. Työleiriläiset kokoavat tavaransa ja lähtevät jatkamaan entisen väentuvan kivijalan luona tapahtuvia raivaus- ja siivoustöitä. Kiviä siirrellessä löytyi aamupäivällä vanhoista lusikoista koostunut kätkö, jota leiriläiset innokkaasti tutkivat ruokapöydässä. Museoviraston kanssa on tehty sopimus, että arvokkaat ja mielenkiintoiset esinelöydöt toimitetaan eteenpäin tutkimuksia varten. Lusikkalöytö jää kuitenkin leiriläisten muistoksi.

Aurinko alkaa jo pilkistää pilvien takaa kun Nuotta-ryhmä tulee ulos Tammelasta melontaliivit päällä. He kävelevät rantaan ja pakkaavat eväsreput, kartat ja nokipannun kanooteihin. ryhmä lähtee melomaan alavirtaan ohjaajan johdolla. Luvassa on päivä kanooteissa ja joen rannalla ruokaa tehden ja kahvia keitellen. Takaisin tullaan iltpäivällä polkupyörillä.

Kello kahden aikaan makasiinikahvilan terassilla avataan aurinkovarjot. Rippileiriläiset nauttivat päiväkahvin terassilla. Kesäleirin lapset juoksevat GPS-laitteet kädessään Regina-koulua kohti - jossain lähellä se on... jos vain laskimme koordinaatit oikein!

Aluetta lähestyy matkailuauto Ruotsin rekisterikilvissä. Satunnainen matkailijaperhe on löytänyt paikan nettisivujen perusteella ja pysäköi Luonnonvara-alan päärakennuksen taakse uudelle parkkipaikalle. He kävelevät makasiinikahvilalle ja ottavat omatoimisen luontopolun esitteen mukaansa. Perhe jatkaa kartanon suuntaan isän esitelmöidessä pojalleen kovaäänisesti Ruotsin suurvalta-ajasta. Perheen tytär pysäyttää juoksunsa äkkiä. "Titta, pappa! Va händer här?", hän kiljaisee nähdessään kahden huppupäisen hahmon juoksevan miekat kädessään nurmikon poikki. Pian perhe näkee lisää roolipelaajia. Pitkähameiset naiset käveleskelevät joen rannassa. Muutama sotilas yrittää raahata maatyöläisen näköistä poikaa mukanaan, mutta poika pistää armottomasti vastaan. Viittaanku pukeutunut mies kävelee sotilaita kohti. Isä jää lastensa kanssa katselemaan päiväretkellä olevan pesäpalloseuran juniorijoukkueen eläytymistä Anjalan talonpoikaiskapinoiden aikaan. Perheen äiti on huomannut läheisen yrittäjänsä ja on tutkimassa taulua yrttien

käytöstä.

Roolipelaajien vielä juostessa ulkona sisällä kartanossa yläkerran salissa järjestellään jo tuoleja illan konserttia varten. Edellisenä kesänä alkaneet kesäkonsertit käynnistyvät jälleen tulevana iltana. Luvassa on kamarimusiikkia 1700-luvulta nykypäivään. Satunnaisesti konsertteihin on saatu nimekkäitä vierailijoita ja tänä iltana solistina on Pekka Kuusisto.

Viideltä Ankkapurhan Helmen keittiössä alkaa uudenlainen kuhina. Päivällisastiat on tiskattu ja henkilökunta pakkaa leivonnaisia kuljetettavaksi kartanolle. Konserttivieraiden kahvitusta tapahtuu kartanon alasalissa. Mansikkaleivos Matildan tapaan on suunniteltu yhdessä Herralan mansikkatilan kanssa.

Yhdeksältä illalla konserttivieraat alkavat lähteä. Ilta on kesäisen lämmin ja moni vieraista kävelee tammikujaa pitkin autoilleen. Kamariorkesteri jää yöksi Anjalaan. He pakkaavat soittimensa ja kävelevät makasiinikahvilalle, josta he saavat avaimet majoitustilaan. Makasiinilla iltapala-aika on jo päättymässä. Kesäleirin ohjaaja kuljeskelee yläkerrassa tutustumassa kartanon historiasta kertovaan näyttelyyn.

Puolen yön aikaan on vielä melko valoisa. Satakieli laulaa rannan puissa eikä lopeta, vaikka kuhiseva jono nuoria kävelee läheltä ohi taskulamppujen kanssa. Työleiriläisille järjestetään tervetuloilaisuus ja leirikaste hieman jännittävämmissä olosuhteissa. Muutamien ulkona, kasteisella nurmella suoritetun tehtävän jälkeen he hiippailevat puhumatta rannassa olevaan makasiiniin, jossa ohjaaja kertoo heille tarinan Anjalan hengestä. Lopuksi he vannovat kynttilän valossa Anjalan valan, joka velvoittaa heitä pitämään yhtä ja auttamaan toisia. Hiljaa pulisevat nuoret kävelevät kohti majoitusrakennusta. Ohjaaja tarkastaa, että kynttilät on sammutettu ja sulkee oven. Päivä Anjalassa on päättynyt.